

Todur Zanet

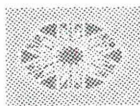
Ana dilim

Todur Lanet
Aho dilim
Bak 2010

Todur ZANET

ANA DİLİM

BAKI – 2010

TÜRKSOY kitabxanası seriyası: 4

**Tərtib edən,
qaqauzcadan uyğunlaşdıran
və ön sözün müəllifi:
Ramiz ƏSKƏR**

Redaktoru: Əli ŞAMİL

Nəşiri: Rafiq BABAYEV

Todur Zanet. Ana dilim. Bakı, MBM, 2010, 104 s.

Kitabda tanınmış qaqauz şairi Todur Zanetin şeirlərindən nümunələr toplanmışdır. Kitab 31 mart - 4 aprel 2009-cu ildə İstanbulda TÜRKSOY tərəfindən təşkil olunan «Türk Ləhcələri Arasında Uyğunlaşdırma Çalışmalarının Bugünkü Durumu və Qarşılaşılan Problemlər» mövzusunda Beynəlxalq simpoziumun tövsiyələrinə və yekun bəyannaməsinə uyğun olaraq nəşr edilir.

İSBN: 978-9952-29-041-4

MBM
 Ramiz Əskər

Todur ZANET

Tanınmış qaqauz şairi, dramaturqu, publisisti, ictimai xadimi Todur Zanet 1958-ci ilin gilas (iyun) ayının 14-də Qaqauziyanın Konqaz kəndində anadan oldu.

1975-ci ildə orta məktəbi bitirdi.

“Mali” adlı ilk şeirini 1977-ci ildə yazdı.

1976-81-ci illərdə Kişineu Politexnik İnstitutunda oxudu.

1986-90-cı illərdə “Bucağın dalğasında” adlı kanalda redaktor işlədi, qaqauz dilində TV və radio verilişləri hazırladı.

1988-1994-cü illərdə ilk qaqauz qəzeti “Ana sözü”nü çıxardı. 1999-cu ildən bugünədək həmin qəzetin və “Kırılanğaç” (“Qaranquş”) jurnalının baş redaktorudur.

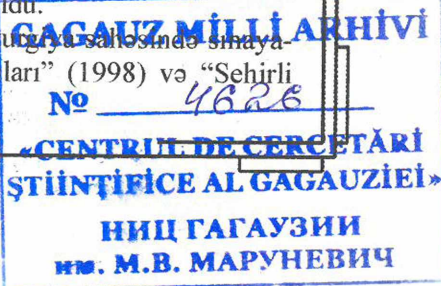
1989-cu ildən SSRİ və Moldova Jurnalistlər Birliyinin, 1990-cı ildən SSRİ və Moldova Yazarlar Birliyinin, 1992-ci ildən isə Türk Dünyası Yazarlar Birliyinin üzvüdür.

Todur Zanetin yazdığı Qaqauz Milli Himni Qaqauz Xalq Kongresi tətəfindən 22 iyul 1990-cı ildə Qaqauz Respublikasının himni olaraq 411 səsle qəbul edildi.

Qaqauziyada latın qrafikasına keçmək sahəsində ilk addımları ataraq əvvəlcə “Ana sözü”nün səhifələrində alışdırma yazıları verdi, 1993-cü ilin ceviz (sentyabr) ayının 25-dən etibarən qəzetini bütünlüklə latın qrafikasında çıxarmağa başladı.

1991-1993-cü illərdə Todur Zanet Kişineu İncəsənət İnstitutunda qaqauz aktyorlarına qaqauzca dərs dedi. Həmin illərdə Jan Rassinin “Bəyazid” mənzum pyesini, E.Georgitanın “İki gəlinli qaynana”, M.Baciyevin “Şənbə axşamı” əsərlərini qaqauz dilinə tərcümə etdi. Bu pyeslər onun tələbələri tərəfindən tamaşaya qoyuldu.

Todur Zanet öz qələmini dramaturquya sahəsində sinayaaraq iki pyes yazdı: “Aclıq qurbanları” (1998) və “Sehirli

mağaza” (2004). Bu əsərlər Mixail Çakır adına qaqauz milli teatri tərəfindən səhnələşdirildi.

Dramaturgiya sahəsində xidmətlərinə görə Todur Zanetə 2006-cı ildə Kişineuda keçirilən Uluslararası kitab sərgisinin və Moldova Milli Kitabxanasının diplomu verildi.

Ədibin “Aclıq qurbanları” adlı pyesi rumın dilinə çevirildi və 2006-cı ildə “Viața Besarabiei” jurnalında yayınlandı.

2000-ci və 2009-cu illərdə qaqauzluq qarşısında xidmətlərinə və qaqauz dövlətinin qurulması uğrunda coşğun fəaliyyətinə görə Qaqauziyanın medalları ilə təltif edildi.

2003-cü ilin xıdırelləz (may) ayında ədəbiyyat və jurnalistika sahəsində fəaliyyətinə görə Todur Zanetə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Kentucky ştatının Louisville şəhərinin fəxri vətəndaşı adı verildi.

Todur Zanetin bir çox şeirinə musuqu bəstələndi. Onların əksəriyyəti xalq mahnısına çevrildi: “Şən oynar qaqauzlar”, “Yaşa, xalqım!”, “Vətən”, “Sən Çadır, gözəl Çadır”, “Sənə sevdəm” və s.

Todur Zanet 2007-ci ildə KIBATEK ədəbiyyat ödülünə layiq görüldü. Şairin nəşr olunan şeir kitabları onu çağdaş qaqauz ədəbiyyatının ən məşhur simalarından biri kimi tanıtdı. Todur Zanetin “Gün aydın, evim!” (1989, 1990), “Qarışqalıq” (1989), “Axardı batıya günəş” (1993), “Qıcırdayar qafamın çarxları” (1993), “Axar ulduz” (1998) kitabları oxucular arasında çox populyardır. Onun uşaqlar üçün qələmə aldığı “Böcəcik” (1991) kitabı isə Moldova təhsil və elm nazirliyi tərəfindən uşaq bağçaları və ibtidai siniflər üçün vəsait olaraq qəbul edildi.

Todur Zanetin bədii yaradıcılığı, xüsusilə poeziyası zəngin və çoxşaxəlidir. Mövzu baxımından onun şeirlərini iki əsas qrupda toplamaq mümkündür: sosial-siyasi məzmunlu şeirlər və məhəbbət lirikası. İlk qrupa daxil olan əsərlərində şair doğma xalqının şərəfli və keşməkeşli tarixini, onun yaşadığı faciə və fəlakətləri, xoşbəxt həyat və azadlıq uğrunda

mübarizəsini, verdiyi qurbanları vətəndaş qeyrəti və yangısı ilə təsvir edir, qaqauzların gələcəyi, dili, mədəniyyəti ilə bağlı düşüncə, əndişə və arzularını dilə gətirir, hamını birliyə, həmrəyliyə səsləyir. Bu baxımdan onun "Qaqauzluq yox olmaz!", "Bozqurd haqqında nəğmələr", "Kiminmiş bu torpaq", "Yaşa, xalqım", "Ana dilim", "Ayrılma dilindən, xalqım", "Mən bilirəm" və s. şeirləri diqqəti xüsusilə cəlb edir.

Qaqauzların Balkanlara gəlmə xalq olduğunu söyləyənlərə qarşı şairin poetik cavabı çox kəsərli və sərtidir:

*Kiminmiş bu torpaq?
Çıx at üstünə, bax:
Kurqanlar qaplamış dolayları,
Dədələrimin məzarları,
Səsləsən adlarını
Verərlər cavabını,
Verərlər cavabını.*

Todurun "Dua" adlı şeirində doğma xalqın gələcəyi və sabahı ilə bağlı bir vətən övladının ulu yaradana, haqqa səmimi yalvarışları öz əksini tapır. Şair burada bir xalqın milli varlığı üçün həyatı önəm daşıyan üç ünsürü dilə gətirir: dövlət-millət-dil. Bunların hər hansı biri olmadan bir xalqın, etnosun yaşaması, günəş altında sığınacaq tapması mümkün deyil. Ona görə də Todurun duası aydın və qısa, arzusu ülvî və müqəddəsdir:

*Allahım,
İstəyirəm olsun dövlətim,
Əbədi yaşasın millətim,
Olsun öz ana dilim,
Olmasın dilim-dilim,
Olsun bir bütöv, bütün –
Dün, bugün, sabah, hər gün!
Əbədi və daima!
Amin!*

Todur Zanetin ana vətənə, onun keçmişinə, başından keçən faciələrə, eləcə də doğma yurdun gözəlliklərinə,

qaqauzların milli xarakterinə, ata ocağının istisinə və doğulub böyüdüyü evə duyduğu niskilə və həsrətə həsr edilmiş şeirləri az deyil. Bunlara misal olaraq “Mərz daşı”, “Zavallı torpaq”, “Əski məzarlıq”, “Aclıq”, “Bucağım”, “Konqaz”, “Şən oynar qaqauzlar”, “Gün aydın, evim” və başqa şeirləri göstərmək mümkündür. Bu əsərlərdə biz qaqauzlara xas olan bir sıra etnoqrafik lövhələrlə və özəlliklərlə də tanış oluruq.

Todurun öz anasına və atasına, vəfalı və vəfasız dostlarına, yazıçılara və şairlərə, qaqauzların tanınmış sənətkarlarına, milli inkişaf üçün öz canını verən vətənpərvər insanlara yazdığı şeirlər sonsuz məhəbbət hissilə, xəyanət yoluna qədəm qoyan satqınlara isə hədsiz nifrət hissilə doludur. Bu əsərlərdə o bir şair və insan kimi qarşımıza çıxır. Şairin “Anama”, “Anam 60 yaşında”, “Ana gözləri”, “Əfv et”, “Atama”, “Şam yanar”, “Dostlara”, “Düşmənimə 17 sual”, “Qara zəlilər”, “Satqınlara” kimi şeirləri, N.Baboğluna və V.Mixalcana poetik məktubları, mərhum dostları Peti Buzaçı, Qara Çoban və Valentina Kotenko-Baurçulunun ölümünə həsr etdiyi elegiyalar çox təsirlidir.

Hər şair kimi Todur Zanetin də yaradıcılığında məhəbbət lirikası mühüm yer tutur. Bu şeirlərdə gənc aşiqin qəlbini parçalayan həsrət və niskil, ilk məhəbbətin unudulmaz xatirələri, iki sevgilinin görüşləri və görüş yerləri, birlikdə keçirdikləri xoşbəxt anlar, çəkdikləri iztirablar parlaq boyalarla təsvir olunur. Bu şeirlər arasında “İlk gecə”, “Gecə növbəsi”, “Əridi canım”, “Yanğın”, “An kimi sevdə”, “Allahım bəxşişimi”, “Elə şirinsən sən” və başqaları yadda qalan cizgilərlə zəngindir. Məsələn, “Sevdama” şeirinə baxaq:

*Aman, Allahım, aman,
Dizlərinə baş qoysam.
Aman, Allahım, aman,
Yanağına toxunsam.
Aman, Allahım, aman,
Gözündə qərq olsam.*

Todur Zanet * Ana dilim

*Aman, Allahım, aman,
Canında yansam.
Aman, Allahım, aman,
Sevdadan sönsəm.
Aman, Allahım, aman...*

Todur Zanetin poeziyasına xas olan bəzi xüsusiyyətləri qısaca qeyd etmək istərdik. O, hər şeydən əvvəl, bizim alışdığımız üslubda yazmır. Todur qafiyədən az istifadə edir, şeirləri nadir hallarda qafiyəlidir, cinas heç yoxdur. Qulaq qafiyəsi və alliterasiya da o qədər çox deyil. O, əsasən qafiyəsiz yazır. Bu, bir tərəfdən çağdaş qaqaüz poeziyasının inkişaf meyilləri ilə əlaqədardır, digər tərəfdən onun Avropa və türk şeiri ilə bağlılığının məhsuludur, şairin öz orijinallığı və fərdi dəst-xəttidir.

Todurun yaradıcılığının digər bir xüsusiyyəti onun bir bənddən ibarət şeirlərə üstünlük verməsidir. Bu tip şeirlər ilk baxışda çox sadə görünür, lakin onlarda müəyyən fikir və tutum vardır. Məsələn, aşağıdakı bənd-şeyir dediklərimizə misal ola bilər:

*Dündən bugünə, həm yarına,
Keçərik biz addım-addım.
Ömür dolar damla-damla,
Qalacaqsa – qalar adın.*

Və yaxud bu bəndin nə qədər obrazlı olduğu göz önündədir:

*Saatın əqrəbləri
İki bıçaq kimi
Saplandılar mənə -
Gözləyərkən.*

Söylədiklərimizə yekun olaraq onu deyə bilərik ki, Todur Zanetin Azərbaycanda nəşr olunan ilk kitabı (bu, ümumən qaqaüz ədəbiyyatından ilk kitabdır) oxucular tərəfindən fərqli şəkildə də qəbul edilə bilər. Bu zaman bir xüsüs nəzərə alınmalı və unudulmamalıdır ki, qaqaüz folkloru, şifahi xalq ədəbiyyatı nə qədər qədim və köklüdirsə, qaqaüz

Todur Zanet * Ana dilim

yazılı ədəbiyyatı bir o qədər gəncdir; bu ədəbiyyatın əsası XX əsrin ortalarında qoyulmuşdur.

TürkSOY kitabxanası seriyasından növbəti kitabı Todur Zanetin şəxsində qaqauz ədəbiyyatına həsr etməklə biz Türk Dünyasının ayrılmaz parçası olan qaqauz xalqına, onun mədəniyyətinə və ədəbiyyatına bəslədiyimiz sonsuz sevgini vurgulamaq istədik.

Türk Dünyasına xeyirli-uğurlu olsun!

*Ramiz ƏSKƏR.
Fevral 2010-cu il, Bakı.*

Todur Zanet * Ana dilim

QAQAUZ MİLLİ HİMNİ*

Gəldi zaman - bayrağı qaldır,
Dalğalandır, rüzgar onu.
Qavalları kəskin çaldır,
Doğar xalqın aydın günü!

Naqərat:

İnsana lazım Vətən,
Xalqına qalsın damar,
Qanında dədə səsi
Uzaqdan evə çəksin.
Bucaqda danlar açıq -
Şanlı olsun qardaşlıq.**

Zaman qanadları dönər,
Yarıb qara buludları.
Yaşamağa qüvvət verər
Ana yurdun gur suları.

Naqərat:

İnsana lazım Vətən,
Xalqına qalsın damar,
Qanında dədə səsi
Uzaqdan evə çəksin.
Bucaqda danlar açıq -
Şanlı olsun qardaşlıq.

*22 iyul 1990-cı ildə keçirilən
Qaqauz xalqının konqresində qəbul edildi.

**Birinci variant:

"Bucaqda açıq danlar -
Qalxınsın qaqauzlar".

YAŞA, XALQIM!

Göy-oğuzdur dədəmiz,
Alaraq Balkanları,
Əzərək düşmanları
Burada dövlət qurmuş.

Əzəldən var adətlər:
Xıdır Elləz, Qasım var.
Bozqurdum bizə baxar –
Dədədən qalmış onlar.

Yaşa, yaşa mənim xalqım!
Yaşa, yaşa mənim xalqım!
Yaşa, Qaqauziyam mənim!

Qaqauziyam mənim,
Mənim Oğuz millətim,
Yox etməz səni kimsə –
Qanımızla birləşdik!

Bayraqda rəngi mavi
Həm də var bir Canavar.
Bucaqda açıq danlar –
Qalxındı Qaqauzlar.

Yaşa, yaşa, mənim xalqım!
Yaşa, yaşa, mənim xalqım!
Yaşa, Qaqauziyam mənim!

Birləşib toplanalım,
Xalqımızla birlikdə.
Deyəlim biz hər zaman:
“Var olsun şanlı Vətən!”

Əbədi dövlət qurduq,
Yaşasın Qaqauzluq!
Mavi rəngli bu bayraq
Min il dalğalanacaq!

Yaşa, yaşa, mənim xalqım!
Yaşa, yaşa, mənim xalqım!
Yaşa, Qaqauziyam mənim!

AYRILMA DİLİNDƏN, XALQIM!

Ayrılma dilindən, xalqım,
Mən diz çöküb yalvarıram,
Oğullarına öyüd ver...
Buna görə dua edirəm,
Ayrılma dilindən, xalqım!

Baxıb da gör: dolay aydın,
Ana dili yerdə yaşar.
İnan ki, o edər yardım
Səni əzmək istəsələr,
Ayrılma dilindən, xalqım!

Dil varsa, daima var adın,
O zaman səni sayarlar,
Həm də haçan övladların
Ata-ananı səslərlər!
Ayrılma dilindən, xalqım!

Sular gedər, gedər altın...
Bu torpaqda bu dil qalar!
Çünkü bu dil sənin qanın,
Yaşamana qüvvət verir!
Ayrılma dilindən, xalqım!

Ayrılma dilindən, xalqım!
Sən sözü sənə söyləyəm,
Oğullarıma öyüd ver...
Mən diz çöküb yalvarıram:
Ayrılma dilindən, xalqım!

ANA DİLİM

Köklərim - ana dilim,
Sən mənə həyat verdin.
Kədərdə cana yardım.
Ana dilimdə əmin.

Xalqımı bir yerdə tutarsan
Yaratmağa ihlam verərsən.
Sən sevdamsan, sən acım,
Dədədən qalan dilim.

Gül kimi öz lafların:
Həm qıvraq, həm gözəlیم.
Yaraşirlar cümləyə.
Yaraşirlar dünyaya.

Sən arı, duru çeşmə.
Sən - dirəksən ömürə.
Sən - sancım, ana dilim,
Torpaq üzündə yerin.

DUA

Allahım,
İstəyirəm olsun dövlətim,
Əbədi yaşasın millətim,
Olsun öz ana dilim,
Olmasın dilim-dilim,

Olsun bir bütöv, bütün –
Dün, bugün, sabah, hər gün!
Əbədi və daima!
Amin!

QAQAUZLUQ YOX OLMAZ!

Dili, dini qoruduq...
İndi dili qurutduq.
Qoruyaq dili gəlin,
Təklidə, hamılıqca!
Yox olsa qaqauzca,
Yox olar qaqauzluq!.

YALVARMA, İNANMA, QORXMA!

Yalvarma, inanma, qorxma –
Bunlar yazılı bayraqımda!
İnanma, yalvarma, qorxma –
Bunlar mənim yolumda!

Qorxma, inanma, yalvarma –
Yalnızca üç laf var önümdə.
İnanma, qorxma, yalvarma –
Bunlar dirək ömrümdə!
Yalvarma, inanma, qorxma!

BOZQURD HAQQINDA NƏĞMƏLƏR

Vəsf elədi Bozqurdu,
Dədəm şərqiylər qoşdu,
Babam nəğmə oxudu.
Sonra gəldi “ayılar”, “aslanlar” –
Yabançı xalqlardan yabançı inamlar.
Mənsə səni unuttum,

Başqasını dost tutdum.
Yabançı firiklərin düşərək təsirinə,
Çevrilib əsirinə,
Sənə qurban vermədik,
Biz səni verdik qurban yerinə,
Boz bəyim, Boz Tanrım, Bozqurdum,
Bağışla, səhvini anladı yurdum,
Mənim hür Bozqurdum...

* * *

Geniş qırı qapladı yovşanlar,
Uzaqdan keçdilər atlılar.
Sən isə baxırdın təpədən –
Sərbəst və hür canavar.

Sonunda aya ulayıb,
Yalnızlıqla buluşub,
Vardın qapqara qaranlığa,
Saman Yoluna qarışıb...

* * *

Dündən bugünə, həm yarına,
Keçərik biz addım-addım.
Ömür dolar damla-damla,
Qalacaqsa – qalar adın.

ƏSKİ BİR DÜŞ

Boz qırlar, yovşanlar, bozqurdlar,
O sonsuz boz göylər, boz yurdlar.
Acı yovşan qoxusu,
Baxımlı, bəslənmiş sürülər
Və atlı gəzən dədələr.

* * *

Rəsmi vardı bayraqda,
O əski, uzaq çağda.
Gəlinəcə yeni çağlar –
Dəyişildi bayraqlar.
Alındı qərar, izin –
Silindi ordan izin.
Mənim əziz Bozqurdum.

* * *

Yeddi yalan yazdınız,
Balkandandır soyumuz, kökümüz...
Altaydan, Altaydan... Altay qırından
Çıxmış yola dədələrimiz.

Orxonda yazı yaradıb –
Dünyaya bağışlayıb.
Sadə son-sonunda
Buraya yerləşib.

MƏMLƏKƏT

Neçə məmləkət dəyişdirdin
Bu yerdə, dədəm mənim?
Nə qədər əzab çəkdin,
Onu bilər yorğun tənin.

Hansı millət böylə əcəl
Keçirdi bu dünyada?
Uşaqlarına təməl -

Buraxdı yer üzündə?
Nə qədər səbr, umud

Yaxına buraxmadı səni?
Neçə dəfə qara bulud
Yerə damla-damla qan sərpdİ?

Nə qədər qıtlıq, ayaz
Bİçdi tarlalarını?
Nə qədər savaşı, döyüş
Qırdı oğullarını?

Amma sən, dədəm mənim,
Gündən-günə kök atdım.
Qorudun qaqauzları,
Bucaqda xalq yaratdım.

KİMİNMIŞ BU TORPAQ?

Kiminmiş bu torpaq?
Çıx at üstünə, bax:
Kurqanlar qaplanmış dolayları,
Dədələrimin məzarları,
Səsləsən adlarını,
Verərlər cavabını,
Verərlər cavabını.

KİMDİR GÜNAHKAR?

Bizi başqası düşünərdi:
Duymalıyqmı,
Ölməliyikmi,
Qan verməliyikmi,
Qırda yanmalıyıqmı -
Ancaq o bilərdi.
Bizə isə qalardı:
Səhərdən axşamədək
Torpaqda işləmək.

Nə bazar, nə bayram,
Heç olmaz dincəlmək.
İşləmək, işləmək,
Yenə də işləmək.
Qazanmağa imkan çox.
Vaxtında istəyər borcları:
Ay adam, tez ödə onları!

Borelarsa bunlardı:
Kim tütünə
Yollamış uşağını,
Pozmuş sağlamlığını.
Uşaq gil çarpayıda,
Para yanında,
Olmuş iki qat...

Ər də görür ki,
Otuz yaşında qadın
Həm qocadır, həm şikəst.
Buyur, get məzarlara bax -
Gör nə çoxdur
Gənc yaşda önlər.
Bundan sonra heç yox
Ər orada.
Məzar məzara söykənər...
Ana naləsi göylərə dirənər.

Buna kimdir cavabdeh?
Nəyə görə yox kinomuz?
Nəyə görə pisdirdi yollarmız?
Nəyə görə qəzət seyrək?
Nəyə görə eşlər olur tək?
Yoxsa bu dünyada
Biz deyilik insan?
Versənə cavab mənə

GAGAUZ MILLİ ARHİVİ

№

4626

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНОВИЧ

Sən, ixtiyar can.
Neyçün deylik azad?
Bizim dədələrimiz
Dövlətlər qurmuş,
Düşmənlər qırmış.

Bu dünyada yalnız işləməkmi
Zavallı qaqauzun baxtı?

Əziz qaqauzum,
Baxsana dünya nə gözəl!!!
Çatdı dövlət qurmaq vaxtı!
Çatdı dövlət qurmaq vaxtı!

BUCAĞIM

Nə əginsən, Bucağım,-
Sən əbədi məmləkət.
Alaca bu torpağın,
Quraqlıqdan bərəkət.

Bir payın - yaşillıq.
O birisi - çöllük.
Sanki yox heç dirilik?
Sanki deyil o soluq?

Çox zordu xalqıma
Qaldırmağı qırları,
Qıtlıqda sulamağı
Ömürsüz canını.

Diz çökərək saymalı
Sinəndə neçə çatlaq,
Göz yaşınla böyütməli
Sünbül, həm başaq...

SƏNƏ, XALQIM

Bir sarı, qızmar çöldə,
Böyük karvan gedər yolda.
Gec qalmış bir gənc oğlan,
At yüyrək. Yaxın karvan.

"Hey, xalqım! Eşit! Durun!"
At çapır neçə gündür.
Çöl kardır, eşidən yox,
Əcəl üçün nə gənc, nə qoc.

At yığıldı. Yorgun, arğın,
Axtarar ər bir kölgə.
İlğım kimi karvan
Dayandı. Qaldı barxan.

Gözlər ac, qırtlaq quru.
Çöl qızğın qumla dolu.
Su, meyvə, yaşıl fidan -
Hamısı onlar ilğımdan.

Xeyli vaxt belə keçdi.
Tər axar su kimi.
Gün də yaxın batmağa,
Onun tutmur ayağı.

Qum üyüdər məğrur olan:
"Xalq uzaq. Getdi karvan".
Nə işi varmış onun
Bu yaban isti çöldə?
...Xalqım, o gənc oğlan kimi
Çox əziyyət, qəhr çəkdin.
Əbəs deyil ki, geymişdi qara
Anam da bir bayramda.

DAŞ TOPLAMAQ VAXTIDIR...

Biz hamımız gözlərdik:
Guya ki,
Onlar, ağıllanıb, dövlət verərlər.
Ta biz də çıxarıq üzə,
Dua edib və çalışib
O dövlətə.
Amma nəyə ümid olduq?

Gülümsəyib,
Bizə qarşı
Qurdular qanlı həbsxanaları.

Həm də qaldırıb bizə qarşı insanları,
Gözlədilər qan içməyi,
Aman.

Artıq axşam,
Günəş da qərbdə batdı.
Partladı çiban.
"Daş toplamaq vaxtıdır..."
Yenə dan yeri ağarar.
Yeni gün dünyaya gələr.
Bizə o nəşə gətirər...

İNSANA LAZIM

İnsana lazım bir yer,
Harda ki ana gözlər,
Çıxıb köy kənarına
Yaş dökər uzun yola.
İnsana lazım bir yer.

İnsana lazım bir ev,
Hardan ki tüstü çıxar.

Sabahadək istini
Qoruyarlar divarlar.
İnsana lazım bir ev.

İnsana lazım günəş,
Əritsin zərif atəş
Araya girən buzu,
Donmasın gənclik sözü.
İnsana lazım günəş.

İnsana lazım ana,
Unutmamağa, darıxmağa.
Bir rahat həyat lazım
O qoca yorğun cana.
İnsana lazım ana.

İnsana lazım vətən,
Xalqına qalsın damar, -
Qanında dədə səsi
Uzaqdan evə çəksin.
İnsana lazım vətən.

BİR ADDIM

Yalandanmı,
Gerçəkdənmi,
Çoxları
Qüvvət alıb,
Buludlara minər.
Millətsə hey gözləyər,
Gözləyər toyu,
Həm də inanar -
Olacaq dövləti.

Xalqım belə gözləyər,
Qırda yanıb,
Amma inan ki, boşuna,
Niyə qorxdı o ayırmağa?
Qalmışdı cəmisi bir addım,
Kim qadir idi onu atmağa...
Allah edə, olasan sən doğru...

KONQRESDƏ

Titrədi divarlar
"Kultura Evinde".
Susdular satqınlar,
Baxıb bir köşədən.

Gəldi sıra deməyə:
Biz də bu dünyada
Artıq insan olduq
İnsanlar arasında.
Xalqın Aydın Günü
Torpağımıza çökdü.

MƏRZ DAŞI

Bilinmir burada nə yol, nə sərhəd,
Tarlaların nə ayağı, nə başı.
Dayanmış ortada məğrur və məlul,
Sahibsiz yetimdir sanki mərz daşı.

Qırx beş ildə o yük
Oldu eləmi böyük?
Qozbel oldu kürək,
Əkilmədi tarla.
Küsübdür torpaq da:
Yanır o quraqda.

Sancı dolu içi:
Gözlə ki, gələr cütəü.
Cütəü oldu qəib,
El-ələmdən ayıb.
Yalandan yaşadıq,
Ömür çatladı artıq.

YALANDAN OLMAZ YAŞAMAQ

Hiyələlə qısdırdı qandala
Hər iki əlimi.
Çöktü azadlıq aşığı,
Düşməni əzdi, əzdi.
Yalandan olmaz yaşamaq -
Nəsillər bizi bağışlamaz,
Çəkirlər bizi qan dökməyə
İstər-istəməz...

* * *

Kim nə itirərsə, ona yanar.
İtkidən qızışar ortalıq.
Uşağa qurşun rast gəlsə -
Ətrafı gözləyər zərərlik.

Quş eşini itirər,
Göydə ildırım-qanad.
Yuva boşalar, sönər.
Niyə, nə üçün, anlat?

İnsan uşağını itirərsə,
Verməz ələmə zərər.
Qara geyinər. Səsini isə
Udar yetim divarlar.

NƏSİHƏT

Gözləmə aləm alsın xəlbiri,
Tüstülü havadan yanır ciyəri.
Gözləsin, silkinsin günahlar,
Dünyada açılısın fikirlər.

Ya da al, qardaş, ələyi əlinə
Və öz əməlini keçir ələkdən.
Böyük günahlar qalacaq ələkdə:
Gör, mümkünmü onları bağışlamaq.

ACLIQ

*1946-47-ci illərdə sovet hökuməti
tərəfindən aclığa məhkum edilən
qurbanların əziz xatirəsinə*

Yağmur yağırdı hardasa,
Bucaqda və uzaqlarda.
Torpaq olmuşdu löhmə,
Bitmişdi su bulaqlarda.

“Toxum üçün qalmış buğda,
O da çox azca, bir çərək.
İnan, heç nə yoxdur, heç nə,
Bala, yoxdur, istəmə çörək”.

Ana çırpınır quş tək,
Hardan gəldi bu bəla?
Uşaq eşitmir: “Ver yemək,
Çörək ver, ana, çörək!”

Bitdi taxıl, bitdi ərzaq,
Bir şey qalmadı rəfdə..
Nə amansız, müdhiş bəla,
Söndü canlar hər tərəfdə.

Kim bilir: acılıqdan neçə insan
Getdi torpaq altına?
Neçə uşağın alınından
Öpmədi nəcib ana.
Ağla, ürəyim, ağla...

DANIŞMAQ

Köküm Oğuz kökü!
Ozüm də Göy Oğuzum!
Buna da çox şadam!
Pis odur ki, xalqım
Bilmir bu gerçəyi,
Dərin köklərini.
Sanki hamı sehirlı,
Hər bir köşədə,
Təkrarlayıb söyləyir:
"Mən qaqauzam, yəni QAQAM uz"
Düşünmədən, yəni ki,
Qaqa dimdik deyil,
Amma bu sözün
Olursa-olsun
Daha başqa bir mənast...

ZAVALLI TORPAQ

Zavallı torpaq bağırar,
Döyünər son sancılarında.
Təni onun çatlayar
Zəhərlərdən, dəmirlərdən.
Fikrində sərin sular,
Odlar yalayar surətini...
Amma
Tozlar, qumlar, səhrələr
Dərindən yaralayar surətini.

* * *

Məndə var bir Vətən,
Anamla atam,
Bir millətım
Həm evim,
Çox əziz bir yerim.

* * *

Göz-gözə,
Bıçaq-bıçağa,
Gəlmişlər onlar,
Əvvəlki əskərlər.
Aman, Allahım,
Nə səbr lazım
Uşağımı öldürməyə,
Baxaraq gözüne.

SAPLAR

Saplar, saplar,
Saplar bu baltada:
Vurub - doğrar,
Vurub - kəsər,
Vurub qırar
Öz kökünü.

YAŞAMAMIZ

Kasıbılıqda hamımız birik,
Qismət elə düşdü.
Sürü olmağa razı olduq,
Azadlığımız uçdu.

Dilsiz qoyun kimi dönüb gedərik,
Eşşək açar yolu.
Ömür yoxuşa gəldi - ağlarıq,
Geriyə isə yol yoxdur.

İNSAN MÜRURU

Torpaq yaranan gündən
Axar insan müruru.
Yolunu çıxarıb dənizə,
Yaradıb quruyar ömürü.

O mürur çox geniş, çox dərin -
O zaman düz-dolay pak cənnət,
Yaşamaqla keçər ilin,
İnsanlar da olmaz cənabət.

Öndər olsa birisi
Dənizin də olmaz sonu.

XƏSTƏ EVİNDƏ

Düşüncəsiz sözə peşman olarsan,
Haçan canı qəfil bürüyər sancı,
Haçan bir ağacı devirər tufan,
Haçan peyda olar ürəkdə acı.

Haçan ki, bezərsən düşüncələrdən,
Haçan ki, yanğına tutuşar bədən,
Sinən, nəfəs yolun tıxanar birdən,
Haçan ki, böhrana sürüklənərsən.

Onda peşmançılıq bir fayda verməz,
Düşüncəsiz laflar qırar qəlbini...

KONQAZ

Daşır zəngin bərəkətdən
Sənin geniş tarlaların.
Ötər uşaq səslərindən
Ud-saz kimi sokaqların.

Əvvəldən çox varmış qaz
Dolaylarında, Konqaz.
Ona görə də uzaq dədəm
Adını bulmuş birdən.

İndi sən elə böyüdün,
Dünyanın bir böyük köyü,
Mənim var ki umudum -
Qəsəbə olasan bugün.

GÜN AYDIN, EVİM!

Gün aydın, doğma evim!
Ta gəzə-gəzə gəldim
Bu yorğun darvazana.
Mənə küsülü baxma!

Xeyli alçalmış damın,
Səni yük kimi sıxıb,
Gör neçə illər keçib,
Yox baxanın, adamın.

Necə çatlamış təndir.
Qocaman akasiya,
Tut ağacı yerində...
Bəs o kimə tut verir?

Hamımız pərən-pərən,
Yanında anam-atam,
Yox evdə nə ins, nə cins...
Anlar keçir beynimdən...

Diz çökürəm qapında,
Darıldın mı oğluna?
Anladım, bura yerim!
Göndərmə məni geri...

* * *

Valentina Kotenko-Baurçulunun ölümünə

Gözəl, həm də qiymətli sözlər
Tabutun başında söylədilər...
Çox insan da vardı o mərasimdə,
Ulduz kimi keçdin bu ömürdən.

Sən isə o tabutun içində,
Sonsuz və əbədi uyğuya daldın.
Göydən bir nur parlardı alnında,
Niyə bu dünyadan sən vaxtsız getdin?

Deyərdin arada-sırada mənə:
“Onlar qısqanc, həm çox görərlər işimi.
Köstək qoymağa çalışırlar yolumda,
Amma qüvvət yox alsınlar fikrimi.

Vecimə də deyil bu didişmə...”
Sən demə, toplamısan sancıları içinə,
Gülər üzlə baxıb bu dünyaya,
Atəş kimi yanıb, ayırıldın bizdən.

Onlar qaldı, qaldı o tamahlar,
Çünkü qorxurlar yol verməyə istedada,
İndi isə təəssüf dodaqlarında:
“Nə insanı biz itirdik aramızdan...”

Uslanın! Heç laf etməyin! Ya susun!
İnsan diri ikən qoruyun siz onu.
Ağalayın, insanlar, ağalayın!
Ayrıldı bizdən Baurçulu.

İNSANLAR-QARIŞQALAR

Necə yaşayırsınız dünyada?
Çalışıram anlamağa gün-gündən:
Bəzən cənglər gömərdi umudu,
Bəzən qovğalar pozardı uyğunu,
Bəzən rahatlıq çökərdi yuxarıdan.

Biz isə insanlar-qarışqalar,
Çalışardıq nəşə bir şey etməyə:

Dirəşib çəkərdik böyük yükü,
Təpinib düzərdik ömürü,
Çalışardıq övladları böyütməyə.

Anlamazdıq sürətlə qoşuşan,
Yanımızdan keçən insanları,
Hətə arada dişləyərdik onları.

Düşünüb-düşünmədik söylərdik lafları.
Zəhərlə sancardıq canları.
İnsanlar-qarışqalar düşərdi
Ömrü tükətməyə doğru...

* * *

Bir məşhur qaqauz yazıçısına

İstər-istəməz yalan söyləyib,
Basıb bağlayırsan, qağa...
Sonra da yanıma gəlib,
Bir səbəb gəzirsən barışmağa...

QARA ZƏLİLƏR

Məndən soruşardılar: “Varmı dostların?”
“Bəlli ki var!” - belə cavab verərdim.
Axmaq! Ancaq sayılarmış “dost” onlar.
Yalandan and içərək
Neçəsi deyib mənə: “Dostum!”
Məndən sorurmuş qan,
Zəli kimi yapışqan,
O qara zəlilər kimi.
Palçığı hey üstümə atıb...
Ağlımda zəli kimi qalıb.

ZODİAK

Zodiak qantarı asılı -
Əcəllə ömür qaldı tək.
Qıcırdar, içəri qapalı,
Hökmü verər çərxi-fələk.

Yalnız odur tərəzinin sahibi,
Qımıldar qantarin iynəsi -
Onun əlindədir ömürlə həyat.
Əcəl yelinin necə əsməsi.

* * *

Çətindir özünü tərbiyə etmək,
Alaraq yükü öz çiyinlərinə,
Asandır qəbahəti özünə deyil,
Başqa birisinə yükləmək.
Əfsuslar ki, biz belə böyüyürük,
Bir təhər yaşayıb ömür sürürük.
Əldəkini dağıdırıq səxavətlə,
Baxırıq azadlığa həsrətlə.

RÜZGARLAR

İçimdə burulan rüzgarlar
Qəfəslərin qapısını açar.
Dörd köşəli duyğular
Ruhumu onun hasarı sarar.

Dilənçiyə verilən paraya
Dostlar satdılar dostluğumu,
Düşmənlər də girdi araya
Kəsmək üçün mənim soluğumu.

Nə isə! Qoy rüzgarlar əssin,
İçimdə tufanlar qoparsın,
Qoy hücum eləsin köpəklər,
Qəzəblə mənə diş qıcasın.

Vaxt bunları yox edər,
İt hürər, karvan keçər.
Yalnız yazılı səhifələr qalar,
Vaxt qoruyar daşları...

HAYQIRIŞ

Qaynayar ortalıq, qaynayar;
İnsanın aqlımı pozulmuş?

İndilik yalnız sözlər doğurar,
Sonra doğurar qurşun-quş.

Silahlar da hazır, aman,
Qəzəbdən bərəlmüş gözlər.
Artıq səsləmir insan -
Nəyə çatdıq. Kim söylər?

ZƏLZƏLƏ

Nə qüdrət var, Allahım, səndə?
Tərpədərsən – hər şey titrər dünyada,
Ufalanan evlər, binalar,
Qırırlar milçək kimi insanlar...
Nə qüdrət var, Allahım, səndə?..

* * *

Bu dünyada daim nəsə itirərik,
Hesab alınca - o uçmuş, getmiş.
Sonra da boşuna yaşlar tökərik -
Geri dönməz nə zamanlar, nə iş...

* * *

Bura bir məzar yeri,
Bilinməz kimin qisməti.
Yaxşı olsa işləri -
Bu dünyada qazanar axirəti.

ƏSKİ MƏZARLIQ

Hər kərə köyümdə
İlk yolum məzarlığa.
Və çarmıx önümdə,
O son "evlərdə".

Əvvəlki məzarlıq,
Kimə sən rahatlıq
Verdin illərcə?
Bundan sonra artıq
Qarışdı əsrlər,
Əvvəlki məzarlar...

* * *

Yavaşdan yetişər
İnsanlara səsin,
Allah da görür – ölülər
Eşidir şeirlərini.

* * *

Nələri düşünürəm,
Bircə Allah bilər.
O fikirlər
Bəzən məni kədərləndirər,
Bəzən də sevindirər,
Amma daha çox əsir alar.

* * *

Ötdü qurşunlar yuxarıdan.
Diri qaldı bu insan.
Aneq titrədi bir fidan
Acıdan...

* * *

Saatın əqrəbləri
İki bıçaq kimi
Saplandılar mənə -
Gözləyərkən.

* * *

Tüpürmə torpağa -
Tüpürər o geri.
Bundan lənətli
Lənət yox gördüyüm.

* * *

"Xalq qəbul edərdi onu, nə qazandı,"
Bununla minlərlə il yaşar.
Uşağı doğular - o sevinər,
Çünkü umud var: o, İNSAN olar

* * *

Suallarına cavab verirəm:
Mən deyiləm dünyada yalnız,
Məzarlıqda gəzməyi sevirəm -
Baxsana, neçə sönməz ulduz...

* * *

Kainatla bərabər dünya dönər,
Sonsuz çevrələri heç saymadan.
Gələcək çağlara bizi götürər -
Kimini çox erkən, kimini çox sonradan.

* * *

Çökdü duman
Qəfildən,
Əsir aldı torpağı.
Bir neçə fidan

Durar -
Üstü qırovla örtülü.
Həm uyuyar dünya.

SORUŞ

Qaçarsanmı əcəлиндən,
Ağlayanda bu səsindən
Qara torpaq, aydın göylər,
Sevda bağçasında güllər?

QURAQ

Allah unuttumu torpağı,
Yoxsa ki verir cəza?
Zor anlamaq. Dəyşdirdi
Yağmuru alova?..
Torpaq çatlamış quraqdan.
Dualarsa gedər göylərəcən.

* * *

Damla-damla ömür damlayar,
Çevrələr nə erkən tamamlanar.
Əcəl də işini çox tez görər,
Son an çox acı gələr.

İSANIN YAŞINDAYAM

İsanın yaşına yetişdim,
Arxamda daşıyıb çarmıxı.
Guya ki mən kimə nə verdim,
Yarıyıb İsayə çatmaqla.

Oldu yolumda yaxşı şeylər də.
(Çox şey gəlir xəyalıma!)

Todur Zanet * Ana dilim

Köstək də oldu, pis də.
(Bacarmadım qorunmağı!)

Verdim xalqıma nə vardı,
Anlamadım çox şeyi.
Yollarda dostsuz da qalardım,
Bacarıb tapsaydım yolumu.

Nə etdi ömürüm mənimlə?
Nələrə soxdu başımı?

Yalnız mən bilərəm! Onunla,
Bədəşib, pay etdik əcəli.

Yox, olmaz ömürə gücənmək -
Allahdan verilmiş müruru!
Özümde aramaq lazımdır suçu,
Özümde. Doğru bulub ömürü.

İsanın yaşına yetişdim:
Qarışdı qaraynan bəyaz.
Harada gəzirsən, əcəlim?
Növbəmə çox qaldı, yoxsa az?

* * *

Bugün anladım ki, ömür
Son həddinə artıq gəlir,
Mənə gələrdi o qübur...
Amma zənglər artıq çalır.

Uca göydən tək mələyim
Qonar balışın ucuna.
Artıq yardım gözlər gözüm,
Haçan sıra gələr son nəfəsə.

Bilirəm, dostlarım tezlikdə
Bu şeirlərə şaşacaqlar...

Amma bağlanar artıq pərdə
Həm də yanar bu yazılar.

ADDIMLAR

33 addım cənnətə,
33 addım cəhənnəmə,
Bunlar salt qaldı məndə.

Hansı imiş son addım?
Anladımı onu? Anladım...

İlk otuzu - ömrüm.
Digər otuzu - günahım.
Üçlə üç də - mənim işlərim.
Sonun sərhəddi də bəlli,
Rüzgarlar gətirər səsləri.

Gecələrlə günlər qarışdı,
Onlara illər qovuşdu,
Günəşlər batıya vardı...

Saatlar yürüyər yavaş -
Onlar sırf mənə yoldaş.

Addımlar artıq bitdilər,
Uddu səsləri göylər...
Su ilə doldu izlər,
Avaz da getdi, eridi.
Nə pisdir əcəlin əsməsi?..

Gecələrlə günlər və illər,
Günəşlər, avazlar, batılar,
Göylərlə izlər, həm sular,
Kərtiklər, əcəllər...

Hamısı bunlar:
Addımlar, addımlar, addımlar...

OTUZ BEŞ YAŞINDAYAM

Yaşlar otuz beş oldu,
Qantara nə qoyuldu?
Bir tərəfdə - keçmişim,

O biri tərəfdə gələcəyim.
İbrə durar ortada,
Tən gəldi qüvvələr...
Keçmiş gələcəyi ənsələyər.
Yaşlar otuz beş oldu.
Arxada uşaqlıq, gənclik,
Ailə, məktəb, evlənmək,
Kitablar, qəzet, dərgi.
TV'dəki verilişlər.
Mağazalarda bir neçə boş çəllək...
Dostlarım da küsdü neçəsi.
Yaşlar otuz beş oldu...

DUALAR

Sonsuzluğu mənə versənə,
Bəy, göydə ulduz.
Əlimə bir şam qoysana -
Qalmaym mən yalnız.

Gəzməyim bu dünyada
Nə evsiz, nə də dilsiz.
Umudu mənə buraxsana,
Bəy, göydə ulduz.

Sonsuzluğa gəl al bizi,
Qoy torpaq qalsın,
Salt buraxarsan sən izi
Ki ömrün nəbzi vursun...

* * *

Nə edim, Allahım? Bu insan
Gecə də, gündüz də durar önümdə.
Yaşamam da heç deyil tamam,
Məgər ki, üzüyüm taxılı ölimdə.

Qoyummu eşqinə qadağa?
Yer tapa bilmirəm özümə.
Varım yollaramı, ya ormanamı?
Versənə ağıl, Allahım.

ANAM 60 YAŞINDA

Şükür, Allahım sənə,
Anam altmış yaşında.
Bir altmış da ver ona,
Sevinsin baxıb uşaqlarına.

Ver qüvvət sən, Allahım,
Ömürdə ver, yardım da.
Qalib gəlsin əzablara,
Ərləşsin uşaqları.

Todur Zanet * Ana dilim

İçərisi olsun səliqəli,
Şaqraq səslə dolu.
Qoy anamı saysınlar,
Cəhənnəm olsun əzablar.

Sağlıqlı olsun Anam,
Qoy desin: "Bu, Allahdan!"
Eşit, Allahım, məni,-
Qaytarma duamı geri.

ANAMA

Uçar illər, amma ağılım
Hey götürər məni geri.
Araba yanında yalnız qaldım,
Unutmaram bu rəsmi.

O gün siftə getdim yola,
Yol ayrıcından keçirdi baxış.
Geri baxdım: durur anam,
Gür saçları da daranmış.

Uçdu zaman. İllər keçdi!
O illər bir daha dönərmi geri?
Yalnız o yumruq, yalnız o baxış,
Bütün saçları birdən ağarmış...

ANAMA MƏKTUB

Anacan, çox özləyirəm səni,
Hər gecə yuxuma girirsən.
Heç kim səndən gətirmir xəbəri,
Mənsə hey gözləyir, gözləyirəm.

Axşam yenə ağılıma gəldi,
46-cı il. Gücdür anlatmam.
Şükür, dönməzlər geri,
O qorxunc illər, anam.

Anacan, zor vaxtlarında
Sənə hardan qüvvə gəldi?
Haradan aldın sən o səbri
Daşyarkən o ölümləri.

Anacan, çox özlərəm səni,
Hər gecə yuxuma girərsən.
Oyanıb axtarıram əlini,
Diz çöküb onu öpmək istərəm.

İkidə-birdə hesab edirəm:
Saçlarım artıq tökülür.
Gizlənib, yavaşca ağlayıram,
Uşaqlarsa, şübhəsiz, uyuyurlar.

Yenə salıram yadıma
Yaşamaq uğrunda qovğanı:
Hardan bir parça çörək tapmalı?
Necə qorumalı övladını?

Anacan, çox özlərəm səni,
Hər gecə yuxuma girərsən.
İndi o uzaq sözlərini,
Anlayıb qəlbimdən mən keçirirəm.

Neçə kərə sıra gəldi, dedin:
"Allahım, ona da ver yavru,
O zaman, bəlkə anlar məni,
Qalmasın onun kökü quru."

Nə doğru sözlər söyləyibsən,
Ancaq indi başa düşürəm.
İndi anlayıram: gözləyibsən
Böyüsün oğlun... İllər gedər...

Anacan, çox özlərəm səni,
Hər gecə yuxuma girərsən.
Gəncdin sən də, bəsbəlli,
Sadə indi mən bunu anlayıram...
Anacan, çox özləyirəm səni...

ATAMA MƏKTUB

Sən inciyirsən daim, atam,
Ki anamdan çox danışırım.
Öylə əcəl bizdə, amma
Baş əyib sağ olasan deyirəm.

Sağ ol, atacan,
Əcəllə ödəşərək,
Mənə də yol verdin
Bu dünyaya, çox sevinərək.

İncimə, atacan,
Bu dünyada həyat belədir;
Allah ilham verdi, qoşdum
Ana üçün nəğmə.

Bilirsənmi, ata,
Qalmış, yəqin ki, öylə,
Yalnız qadına dua
Etmək bu ömürdə.

Bağışla məni, ata,
Həm sağ ol ki, varsan.
Allah versin - yaşa,
Buna da şad olaram.

* * *

Allahım, danışıram sənə:
Bilməm, niyə verdin cəza?
Günlər uçar keçmişə,
Misralarsa qonmayır şeirə.

Gecə də, gündüz də bataram dərdə,
Artıq qırıldı qələm.
Şaşaram özüm, şaşar aləm də-
Tıxandımı yoxsa çeşmə?

AXAR ŞİRƏ

Yavru öz yuvasına
Necə gəlib qonarsa,
Qondu dizimə kiçik uşağım,
Sonra sordu:
"Ata, yazırsan nə?"

"Gözəl bala, bilirsənmi,
Nə zor sənə cavab vermək?
Döyülər canım,
Fikirlərim,
Qəfəs qırıb, istəyər uçmaq..."

Uşaq susdu.
Sonra səs verdi:
"Bilirsənmi, ata,
İstəyirəm bir alma."

Zərif uşaq dizim üstə,
Sanki yavru öz yuvasında,
Yeyir alma,
Baxır göyə.
...Axır şirə,
Yeyir uşaq alma...

QIŞ

O il çox qəviydi qış...
Ayaz ötərdi dağlarda.

İstilərdən bir quş qalmış
Yalnız.

Buzlu yuvalarda.
Məgər qoruyar divarlar?
Donardı o...

Adam yaz vaxtı o cür
Donar yalnızlıqda.
Evlər qalar nöqtə kimi

İnsan ömrünə.
Sonra onlar da yıxılar...
Boran gələr
Duz-buz edib bu yuvanı...
Aman,
Sanki nəyə canım sıxılmış?
O il çox qəviydi qış...

KÖYDƏ

Uzanmışdım...
Gecə yarısı
Bir köpək hürdü.
Oyandım.
Qalxdım.
Susurdı ulduzlar.
Uyuyurdu uşaqlar .
Taxta baxdım:
Arvadım,
Uşaq kimi,
dalmışdı uyğuya...
İnam əsir düşməz.

ŞEYTAN

İçimdə vurnuxar bir şeytan!
Bir an da heç buraxmaz rahat.
Ağıldan pozulub, gülümsəyər arada,
Ansızdan o susar tamam.

Uyğumda sarsılar beynim,
Gül kimi yuxumu pozar,
Atlayıb, canımı yoğurar,
Qırar, ufalar içimi.

Bütün gecə yerimdə qıvrılıram,
Buna şahiddir yastıq.
Şeytan kefi pozuldu artıq,
Bunu mən beynimlə duyuram.

QICIRDAR QAFAMIN ÇARXLARI

Qıcırdaqafamın çarxları,
Var gücüylə yük çevirər.
Beynim dəyirman daşı -
Fikiri zorla üyüdər.

Arxada qanadlar dönər,
Dolaya qaranlıq çökdü:
İşıldamaz heç bir fənər,
Dolaştı fikrin ucu...

AT İLİ

Bəyaz at - yavaş aygır,
Bu dünyaya rahatlıq gətir.
Bax - ortalıq oldu zülüm,
Burax adamlar səni qoşsun,

Bəlkə ağıllı addımların
Bu torpağa verər yardım.
Bəyaz aygır, yürək atım
Qismət paylaşın nalların.

PAYIZ

Qarğalar - qara qatran -
Mavi göydə uçuşar.
Yaşıl qalmış bir fidan,
Qalanı çılpaq durar.

Şimaldan əsən rüzgar
Qırlarda düzən qurar.
Boyalı yarpaqlardan
Alaca ilmə qurar.

* * *

Haçan başlarlar qurumağa
Biri-biri ardınca
O fidanlar,
Hanı
Uşaqlıqdan qaldı -
Anlarsan sən,
Çoxdan
Uçdu zaman
Həm də gənclik...
Gələr boran
Və devrilər fidan.

* * *

Trolleybusda gedərkən
Oldumu heç şeir yazdığım?..
Sına da gör,

Necə keçərsən sən
Bu paralel dünyalardan.
İnsan səni görür - sən insanı!
Amma divar kəsər baxışları.
Divar,
Açar o paralel dünyaları.
Trolleybusda isə yüz, bəlkə daha çox dünya.
Buraya əlavə et sən
Həm də sürücünün dünyasını.
Neçə paralel dünya oldu?!
Heyif buna -
Baxsana, neçə divar var aramızda.

* * *

N. Baboğlunun 60 il illiyinə

Uzun ömür canabınıza
Dua edirəm bu gündə.
Həm sağlıq, həm də sağlıq,
Danlar daima olsun açıq.

Qoy "Altıncıq Bucaq" ötsün,
"Qaqauzlar da oynasın",
Türkü çalar mənim xalqım:
"Hay Moldova, Vətənim!"
Dəyişdi "Bucaq əcelləri,"
Qaldı "Legenda izləri",
Nişan kimi o illərə...
Çox danışarıq "Folklor"dan.

"Qərənfillər də yenidən
Açarlar", neçə əsərin.
Sənə altmış! Bu heç deyil az!
Amma çalış, daha çox yaz!

Uzun ömür cənabınıza
Dua edirəm bu gündə.
Həm sağlıq, həm də sağlıq
Danlar daima olsun açıq.

BAĞIŞLAMAYACAĞAM

Bağışlamayacağam səni,
Uzun əllərini,
Murdar sözlərini,
Bağışlamayacağam səni.

Yeyirsən özünü,
Amma artıq çox gec!
Çirkin niyyətlərini -
Bağışlamayacağam heç!

Bağışlamayacağam səni -
Yansın dünya, aman.
Bağışlamayacağam səni -
Elə də öləcəksən...

* * *

Göylər qaranlıq.
Sıxır yalnızlıq.
Ötər sözlər boşuna:
"Üz tutmaq kimə?"

Üz tutmaq ona,
Kimi ki göylərə
Özümüz qaldırdıq...
Sabah onlar bizi də satar.

CAVAB ARAMAQ

Qurd-quşa sorub,
Aradım ardını:
Harada iyi soluq
İtirər dadını?

Harada ləyaqət
Verməz rahatlıq?
Harada dostluq
Çevrilər səhraya?

Tək bir cavab tapdım:
Orada, harada
Satqınlıq arada.

"DOSTLARA"

Yazdım, oldu iki sıra,
Ki surətsiz olmaz üzli,
İşi onun tamam fəna...
Yetişmədi sözüüm ona.

Düz gedərmi işləriniz,
Haçan aydın niyyətləriniz
Bu bulaşığı əllərinizə
Qonar, buraxıb murdar bir iz?

Xalqda bir söz var: "Siçan
Dəliyə sığmaz, haçan,
Bağlar quyruğuna balqabaq".
Səndə də yoxmu o, ya bax!

Daha bir dədə sözü sizə
Canım söyləyər: "Köpək hürər,

Rüzgar əsər, karvan gedər".
Bəli, "dostlar", karvan gedər...

DÜŞMƏNİMƏ 17 SUAL

Nədən bu çox görmək, nədən?
Kimdən yalan çıxar, kimdən?
Nə, yoxmu necə yavaşıdan?
Həm neyçün bıçaq arxadan?

Nə, zormu sən də qoşulasan?
Nə, zormu sən də yaradasan?
Nə, zormu yuxusuz qalasan?
Nə, zormu üzr istəmək?

Qolaymı yalancı olmaq?
Qolaymı xalqımı süzmək?
Qolaymı pəlçiq tullamaq?
Qolaymı Allahı söymək?

Yorulmadın aldatmaqdan?
Ya da yalan danışmaqdan?
Nədən böylə iki üzlüsən?
Hamı ilə küsülüsən?
Nədən sənə bu cəza, nədən?

BİR MAHNI

Qırdan keçdi qaraca*,
Gedib çıxdı yamaca.
Vardı bir sevgili yar,
Gözcüyəzi qaraca.

*maral

ATƏŞLƏ BARIT

Atəşlə barıt – durarıq yanaşı,
Canlarımızda isə qor və qığılcım!
Nələr etdik, həm də nələr etmədik:
Aramızda tutuşmasın yangın.

* * *

Düşünürəm axşamdan:
Kimsən sən,
“Əziz Kayakökü Xəndan?”

Bilirəm mən, bilir hamı:
Bir gözəl türk rəssamı...
Ulu babanmı Çingiz xan,
Özünsə qadın bir xan?”

* * *

Qəzəbləndin, çıxıb getdin. O gün
Çiynimdə qaldı yükün.
Bu ayazda, atəşlərdən betər
Yanıram mən, yanır fənər.
Bilirəm, sən yalnız, mən yalnız...
Fırtınalar qopar gecə,
Heç imkan verməz ki bu qəmli payız.
Qış gəldi çox qəfildən,
Qaldıq qəzetim, bir də mən.
Sən qəzəbli çıxdın.
Bunda mənim var suçum, heyhat,
Səni sevirəm, işimi buraxıb,
Amma... məndə heç qalmadı vaxt...

* * *

Zənnimcə, sən məni sevirdin yalnız,
Oğlunla yaxşıdır aranız.
İndi bildim – atanı da sevirsən.
Bir sevgini üçə kişiyə necə bölürsən?

* * *

Dustağ etmə məni,
Uçdular sevdalar!
Sallanırlar ağaclar,
Həm də soldu o güllər.
Dustağ etmə məni,
Dustağ etmə məni.

Canımı acıtdı
Yaş tökən o gözlər,
Gecədə qovğalar.
Silinməz o sözlər,
Canımı acıtdı,
Canımı acıtdı.

Dustağ etmə məni,
Yox çıxış bu yoldan,
Əzab çəkirik çoxdan
İkimiz də, aman.
Dustağ etmə məni,
Dustağ etmə məni.

Salamat qal, əlvida,
Qoy uçsun o illər.
Qalsın yalnız duyğular,
Bir də çapıq nişanə.
Əlvida, əlvida, canım,
Əlvida, əlvida, canım,

Dustağ etmə məni,
Söylə son diləyini,
Qoy öpüm əlini,
Burax sevdini.
Dustağ etmə məni,
Dustağ etmə məni!

* * *

Qanadını Kassiopeyaya yaymış –
Tələsir tez uçmağa.
Orion bir az gec qalmış –
Çalışır yetişməyə.

Ay seyr edir bu yarışı –
Həvəsli yardımçı olmağa.
Yarın günəş çıxacaq qarşı,
Çalışıb onları saxlamağa.

Amma yenə axşam gələcək
(Gündüzü dəyişdirər gecə).
Göylərdə ulduzlar işıldayacaq,
Umudu verim sizlərə.

İKİLİ ŞEİR

İki duyğu arasında qaldım,
Bu sevdalı atəşlərdən yandım.
Qovğalar da, basqı da – iki,
İkili ömürün olmaz heç təkli.
O ömürün çox zordur yükü –
Sevdanın qalar ancaq külü.

HƏYAT YOLDAŞIMA

Gördüm sənin gözlərini –
Onlar yorğun, həm ürkək.
Çoxmu qırdım qəlbini?
Çətin dözər bu ağrıya ürək...
İllər necə qıydı sənə?
Məndədir qəbahət, məndə tək.

QOY UÇSUN SEVDA

Sevda üçün yazarkən elə yaz ki,
Mavi göylər çatlasın,
Dünya şaşsın
Duyğularına...

* * *

Bıqdım! Qızdım! Yanaram!
Getmiş, qaçmış sevda.
Can külünə baxaram -
Yalnız yox orada.

Şam işığını yaxaram,
Soba soyumuş artıq.
Nəyə sanki şaşaram?
O qarma-qarışıq...
Yanar pak bir pəncərə...

SEVDAMA

Aman, Allahım,
Aman,
Dizlərinə baş qoysam.
Aman, Allahım,

Aman,
Yanağına toxunsam.
Aman, Allahım,
Aman,
Gözündə qərq olsam.

Aman, Allahım,
Aman,
Canında yansam.
Aman, Allahım,
Aman,
Sevdadan sönsəm.

Aman, Allahım,
Aman...

İKİ QUŞ

Yanardı qızılı atəş
Fidanların uçlarında.
İki quşcuğaz olmuşdu eş
Bir budağın arasında.

Biri deyirdi: "Sən sevdam!
Sənin için bu yaşamım!"
Kəsərdi o biri lafi:
"İnanmıram, gətir darı!"

"Sevdam, sevdam, kimə lazım
Darı ilkyaz arasında?
Amma..."
Amma darı tapdı aşiq olan...
Sevda olmuşdu sırf qatran.

* * *

İlğım kimi an -
Asfaltda kölgən...
Kimsən sən?
Cavab verdi:
"Gecədən bir can..."

* * *

Çox sular axdı o vaxtdan,
Günəş səpdi qızğın istini yerə.
Körpə sevda çiçək açdı,
Umudu verib duyğulara.

Yuxuma girirsən həmişə,
Qarışdı gecəmlə gündüzüm.
Amma kimsə deyər mənə:
"Sən doyma
Bu fəsildə sevda yuxularına."

Dan yeri artıq pəmbə oldu,
Ulduzlar hazırlaşdı uyğuya.
Tayalara gecə quşu qondu,
Yenə dalacağam aydınlığa.

Yuxuma girirsən həmişə,
Ufalanar artıq bu yaşamım.
Yanımdan keçərkən,
Aləmə heç baxma,-
Dünyada sənin da var sevdan...

ƏRİDİ CANIM

Saat biləzik qolunda,
Cins çətiri çiyində,
Kömür saçları dağınıq -
Qaynayıram mən artıq.

Səsi - qumru ötməsi,
Baxışı - can öpməsi,
Qaşlar - gaytan şəridi,
Əridi canım, əridi.

Allah qoruyur onu,
Sevdanın olmaz sonu, -
Əcəlin qərarı bu...
Olarıqmı görəsən birlikdə?!

Düşləri qovaram uzağa.
Səs gələr: "Toxunma o uşağa!"
Səbr ver, Allahım,
Mətinləşsin bu canım.

Qəlbim olmasın quru daş,
O artıq mənim üçün qız qardaş...
Kömür saçları dağınıq,-
Qaynamıram mən artıq.

AN KİMİ SEVDA

Əl verdin -
Ovcum bir qumruya dəydi!
Göz atdın -
Yanağımı baxış şövqü sevdi!
Səs etdin -
Qulağımda bülbülün ötməsi!
Öpüşün -
Ağılı pozan bir şərbət içkisi!..

* * *

Allahdanmı bu mələk qondu?!
Dolaylar ay-aydın oldu.
Canımdan duyğular boşalar,
Sevdaı rüzgarlarını əsər?..

Bu sehirlı işə çox şaşaram.
Eşidərmı məni Allah?
Qucağıma sevdamı alarım,
Heç olmaz o qucaq belə dar.

SEVDA

Addım, addım
Hey yaxlaşdım
Bu mələyin kölgəsinə,
Və anladım:
Bu can göydən qonma.
Allah verdi,
Ondan vergi,
Sərin kölgə -
Sevda...

* * *

Hardansa peyda oldu
Önümdə bir gül çiçəyi.
Sanki quşun qanadı
Başladı ürəyim döyünməyə.
Ansızın çəş-baş qaldım,
Haradan bu qismət?
...Damladı yerə yaşım,
Bulandı cənnət...

* * *

Öz əlinlə sən qırdın
Onu, nə vardı.
Daha sonra gözlədin yardım.
Kimdən, həm nədən?!

* * *

Səni özləyirəm hər şeydən bətər.
Bunu torpaq bilər, göylər də bilər.
Sən isə gəzərsən bayraqdar kimi,
De, belə sevrəmi bir kimsə səni?!

SƏNDƏ YOX TELEFON

Sənə söyləyim var nələr...
Amma qarışdı hər şey.
Sevdaya qurban dökülər,
Zərif rüzgarın əsməsi.

Çox qorxdum bu zərif əsmədən.
Bəsbəlli, canında sənin - buz.
Xəbər gözləyirdim səndən,
Rüzgarla qalıb üzbəüz.

Nə xəbər, nə ətər yox səndən,
Günlər də keçdi, beş-on...
Çox işlər söyləyər ürəyim,
Amma... səndə yox telefon.

* * *

Səni görmək üçün sayaram saatları,
Onlar damla-damla keçər içimdən.
Gözlərim – durdurarıq onları...
Sən gəldiyin andan yataqda.

Məndən uzaq oldun bu axşam da.
Qaldım gecə ilə yalnız başıma.
Mən titirəyirəm bu yalnızlıqdan.
Gecə şaşar sənə bu addımına.

* * *

Bilirəm, gələcəksən,
Sabahdan döyərək qapıların.
Həm də gözləyəcəksən,
Zərif baxıb gözlərimə,

And içirəm keçmiş sevdamıza.
And üçün hazırım hər an,
Amma
Sıra gəldiyində görüşümüzə,
Udar laflarımı o baxışların.

Anlayırıq ikimiz də,
Sevdanın
Salt keçmiş i var, yox gələcəyi.
Həm də gözlərik, nə zaman saatın
Səslənər, bildirər gedəcəyini.

Ayırılıq.
Amma sən hey gələcəksən,
Mənimlə görüşə yuxularımda.
Mən də səni elə hey öpəcəyəm.
O öpüş qalacaq yalnızca məndə.

ALLAHIN BƏXŞİŞİMİ?

Səni Allahım yollamışdı
Mənim bu rahatsız odama.
Qiyamətlə boran başlamışdı
Məni əritməyə.

Şeir yazmağı tərgitmişdim,
Küflənmişdi sərt qələmlər.

İçkiyəmi qurşanmışdım, nəyəmi,-
Bilər yalnız qara gecələr.
Bilirdim, zərif sözlərim
Qızları qandırmağa da yetərdi.
Onlar olacaqdı mənim,
Yanmış addımı düz ataydım...
Bu isə girdi qəfildən,
Nə bir söz, nə bir laf, salt: "Salam!"

Əsir aldı o saatdan
Baxışıyla, səssiz bir səsiylə.
Baxışım la sordum o qıza:
"Yoxsa səni yolladı Allah?"
Sanki mənə belə dedi:
"Bir yaşına-başına bax!"

İSTƏYİN

Dedin ki: "Bu axşam
Bir göl kənarında
Rüzgar əsməsini
Duymaq istəyirəm.
Mənim bu canımda
Rahatlıq yox...
Həm da yox sevda."
Bu sözlərin bir ox kimi
Keçdi can evimdən...
O göl, yaban çiçəyi,
Həm bir yağmur
Bəxşiş oldu sənə.

GÖL KƏNARINDA

Əsdi rüzgar,
İldırımlar
Göyü dəlik-deşik etdi.
O duyğular
Sərt canımı
Xəlbir kimi dəşiklədi.
Soluğun öpüşlə birlikdə,
Yağmur damlasını səpdi.
Dəlik-deşik xəbirlərdən
Sevdayla bir gənclik
Yerə yağdı,

Yağdı,
Yağdı...
Yerə yağar yağmur,
Saçlarından
Günəş izlərini silib,
Sərt canıma o izləri verib.

* * *

Gəldi bəlalər dolaydan,
Sancıyan sardılar içimi.
Nə dostlar, nə qardaş, sadə sən:
Gəl də al canımdan sancımı.

Tökülər yarpaqlar ağaçdan,
Selləri boşaldar içimi.
Süzülər yaşların gözlərdən:
Gəl da al canımdan sancımı.

Todur Zanet * Ana dilim

Evinə uğradım yollardan,
İstədim anladım acımı.
Ötərdi səssizcə gözlərin:
Gəl alım canından sancını.

* * *

Fikrim qarışar laflarından,
Sənə heç deyiləm mən düşməni,
İnan, sevdam...
Qazanmadım bu duyğudan
Nə qənaətlik, nə dost, nə şan,
Anla, sevdam...

Edə bilmədim böyük ikram
Duyğularna heç bir zaman,
Öylə, sevdam...
Söylə, sevdam,
Anlatsana, can:
Əlac olurmu zəhərdən?..

* * *

Arxamda gözlərim yox,
Baxışım, bəsbəlli, çox
Yaxar canımı, o baxış,
Amma çox ayazlı bu qış.

Bu qışı ikimiz yaratdıq,
Rüzgara sevdanı biz atdıq.
Duyğusuz qurutduq çiçəyi,
Baharda yağdırdıq bu qarı,
Budur bu sevginin gerçəyi....

* * *

Sənə nə oldu yenə,
Səndən yox heç xəbər.
Sevda mı söndü,
Yoxsa bir şey oldu
Ondan da betər?..

MOR BAXIŞ

O gözlərə doymamzasan baxmağa,
Sehirli bir mor baxış əsir alar.
Duyğularınla birlikdə uçar.
Yanlış sözlər qorxaram söyləməyə.

İnan ki bu ömür salt çift baxış
Həm deyil salt ömürə həm dünyaya.
Amma o çift baxış atəşdir duyğuya
Həm sevdaya salt o verər çıxış.

O gözlərə doymamzasan baxmağa,
Cehirli olar sevdəylə duyğular.
Aramızdan keçər odlar, atəşlər,
Qoymazlar qəlbimiz rahat döyünə.

* * *

Artıq soyudum səndən,
Artıq rahatdır uyğum.
Düzdür, ürəyim qəmsiz,
Amma dirilməz duyğum.

İLK GECƏ

Dedin mənə: "Yavaş,
Heç tələsmə...
Gecə bizdən qaça bilməz artıq...
Sabahdan var vaxt
Bizə, həm sevdaya.

Baxsana, gecə
Qara şərab kimi
Axar bu odaya.
Bizi sarıb,
Bürüyüb,
Atar döşəklərə..."
Udum, udum,
Heç tələsməyib,
İçdik o gecəni.
Sabahlara buraxıb
Danlar atmasını...

GECƏ NÖVBƏSİ

Payız dumanından pərdə
Gecə hər yana çəkdi,
Hava bom-boz, göylərdə
Ulduzlar yoxa çıxdı.

Ətirli dumanın qoxusu
Dağın saçına dolaşdı.
Qeyb oldu hər şeyin qorxusu,
Eşqlə sevda sarmaşdı.

Qarıxdı yastıqlar, mələfə,
Qarıxdı əcellər, ölümlər,

Todur Zanet * Ana dilim

Hər şeyi atdı bir tərəfə,
Xoşbəxt ürəklərin döyüntüsü.

Getdi bu sabahın açılması,
Xoruzun da gəlməz heç səsi...
Başladı uyğunun sırası,
Bitincə sevişmə növbəsi.

YANĞIN

Əllərin iki qanad kimi,
Sarıb, tilsimlədi məni.
O saçların, sanasın yanğın,
Saçımdan ayağa бүürdü məni.

Bu yanğının alovundan
Yanıram mən, yanırsan sən,
Tutuşmur bu yanğından
Döşək, yastıq və yorğan.

Getdikcə qızışır yanğın,
Otaq dolur qığılcımla,
Görürəm ki, tavanda
Qarışdı alovla kölgə.

İstəyirəm bu yanğın yansın,
Deyil təkcə gecə, deyil tək gündüz.
İstəyirik yansın bu yanğın
Gecə-gündüz, gecə-gündüz!

ELƏ ŞİRİNSƏN SƏN...

Səsin əsər telefondan:
"Uğra da, al məni...
İçim qopdu yalnızlıqdan...
İstəyərim görəm səni.

Öpüşünü, əllərini
İstəyirəm durmadan duyam,
Həm də zərif sözlərini
Susuz yanmış kimi içəm.
Elə şirinsən, aman!
Siftə daddım bu çeşməni.

İçim qopdu yalnızlıqdan...
Tez uğra da, al məni..."
Səsin qopar telefondan...

İK SEVDA

Qurşun kimi buludlar
Şimaldan gəldi.
Sevdalı aylar yaşadıq,
Sadəcə yeddi.

Qalanı - qurşun-bulud
Sardılar yeri...
Elə oldu sevdacığım,
Oldu ilk dəfə.

NAĞİLLAR

Uşaq kimi gözləyirəm: nağıllar
Günün sonunda gerçək çıxar.
Sən, mənim Mari qızım,
Olasan istəkli yarım.
Və o zaman çiçəklərdən
Sənə yorğan toxuyacağam,
Sabaha qarşı quş səşindən
Gəlinlik paltarını mən hörəcəyəm,
Şəhdən muncuğu mən taxacağam.
Saçlarına da taxacağam:

Todur Zanet * Ana dilim

Ulduz bir, ay da bir mərcan...
Nağıl olsun, yalvaracağam.

DARIXMAQ

Nəçə dəfə qırıb qələmi,
Cırılmışam bəyaz yarpağı.
Qovmuşam qızğın niyyətimi; -
Sənə sevdanı anlatmağı.

Yer tapmıram içərdə,
Küçə də, qırlar da dar.
Oynaşır ulduzlar göylərdə...
Sevdanı daşımaq çox ağır.

BİLƏYİMDƏ YAZILAR

Bilirsənmi, nə çətinidir köçürmək
Duyğuları bu dəftərə?
Haçan onlar başlar boğulmağa -
Sərsəm olarsan sən daha betər.

BAHAR

Pambıq kimi çiçək
Sardı gülüstanı.
Bahar vurur ilmək,
Peyvənd edər sevdanı.

HAQLISAN

Haqlısan, sevdiyim, haqlısan:
Sən vaxtlar şeirlər seyrək,
Gənc kimi gəzərəm tək,
Söz çeşməsi oldu incə,
Həm də rahatsız, rahatsız gecə.

* * *

Laflar - qantar toppuzu,
Fikir - onun iynəsi.
Baxış - atəş ulduzu.
Sevda - ömür dolusu.

YUXUSUZLUĞUM

Yuxusuzluq yoğurar, aman,
Düşünməkdən şişti qafam.
Öylə mi çoxdur günahım?
Əfv et məni, ruh-Allahım.

Bitdi daha bir aydın gecə,
Əzablar yox oldu yuxu ilə.
Qaldı nişan kimi, yonqar -
Sürətində bir buruşuq.

PORTRETLƏR

Rəsmli portretlər
Çardağa atıldı.
Ömürlü dədələr
Orada "gömülü".
Sancıyla baxarlar
Onlar indiyə.

Səssiz soruşarlar:
"Yaşarsan niyə?"
Cavab mən verərəm,
Baxıb onlara,-
"Sanıram var bir şey ki,
Dəyər yaşamağa!"

* * *

Axardı batıya günəş,
Xırmanlarda quşlar ötərdi,
Sanki ulu dağda atəş; -
İçimizdə duyğu qaynardı

Ulduzlardan yerə endik,
Gedərdi duyğular uzağa.
Günəş bənzərdi bir orağa,
Dədəmlə bağlantı olardı...

Axardı batıya günəş...

AXAR ULDUZ

Ulduzmu göydə axır?
Umudmu məni buraxır?
Əcəlmə yaxın artıq?
Dostlarım oldu qıt.

Dostlarım dostlarım kimi.
Buraxıb, uşaqlar getdi.
Qarım sancıdan uflayar.
Ulduzsa göydə axar.

Sən bax, axar ulduz,
Vəd etdin ki, qalmam yalnız.
Vəd etdin şən yaşamaq.
Yaşamaqsa barmaq-barmaq.

Qəhərlər ufalayar, əzər,
Borclarım da yerə əyər,
Borclarım elə çoxmu?
Onlara ödək yoxmu?

Gecə yuxularım əzab verər,
Oyanaram - yataq bütün tər...
Dışarıdasa axar ulduz,
Dünyanı heç buraxmaz yalnız.

NƏNƏMİN MƏZARINDA

Günəşin doğmasına baxırsan.
(Rəsm uzaq illərdən.)
Yenə dua edirsən
Bu məzardan...
Baxışsa iki qübbədə.
O klisə tutar ağlında:
Boğuş səsinə,
İlin izini,
Cömərd sözünü,
Açıq gözünü...
Onun, bəsbəlli, ağlında -
Zərif əllərin dincələr köksündə...

NƏNƏMİN SABAH DUASI

Şükür, Allahım, sənə
Yetiştim mən sabaha.
Yardımcı ol, Allahım,
Qazanım bir gecə də.

NƏNƏMİN AXŞAM DUASI

Yardımcı oldun mənə
Yetişdim mən axşama.
Allahım, məni bağışla
Yetişim mən sabaha.

Todur Zanet * Ana dilim

NƏNƏMƏ YALVARMAQ

Görüşmək yaxın artıq,
Mənim əzizim.
Çox istəyirəm yanaşı
Gömlü olum.

NƏNƏMƏ

O, baş vurardı günəşə.
Dan yerinə o, baş vurardı.
Dua edərdi atəşə.
O, bütə də inanmazdı.

Ona görə göylər qübbə idi,
Dağlar da klisə divarıydı.
Ona görə günəş – Allah idi,
Ona görə ruh bir din idi.

UŞAĞIM

Eşinə-eşinə uyudu
Uşağım narahat dizimdə.
İstisi canıma doldu,
Hərçənd bu siftə deyil.

Uyu sən, zərif yavru,
Röyan uçar uzaqda.
Qismətlə əcəl bağlı -
Böyüyüb olasın ana.

Sənin da uşağın olsun,
Olsun onların da evi.
Olsun onların babası -
Narahat olmasın dizləri.

Kimin üçün yazamadım
Yeni sözlər dəftərimə.
Nəyə heç susamadım,
Dua etdim gecələrdə.

İstəmədim gücəndirməyə,
Vaz keçib susdum.
İstəmədim toqquşdurmağa...
Bütün gücümü xərcələdim.

MƏZAR DAŞI

Sorarlar: "Neyçün qoyulmuş
Bu daş bu məzarda?"
Uşaq cəmişi bir gün yaşamış
Bu aydın dünyada.

Nə eşitdi o? Nə gördü?
Bircə gündə nə tapdı?
Təzəcə gəlmişdi. Olub - söndü.
Kiminsə kəsildi kökü...

SUÇU KİMƏ ATMALI?

Neyçün deyilim razı
Bu aydınlıq dünyadan?
Allahım, vərəsənə qanad
Uçum sonsuz göylərə.
Dönərəm fırlanaraq
Bir ora, bir bəri, bir geri.
Bıqdım yaşamağa qaçaraq -
Güclü yarımın gözləri.

Uşaqlar da özləyər! Get-gedə
Unudaram evin istisini.
Bu yollar hey alar əsirləiyə
Ağlımı, ruhumu, sağlığımı...

* * *

Ulduz küsdü məndən,
Haçan sözümdə
Mən söylədim
Düşünmədən bir söz.
Qəribə bir fasilə
Oldu ömrümdə.
Dedi uzaq əcdad:

"Buraxaəna sən nazı!
Gəlsənə üzr istəyib,
Göydən ay-ulduza,
Kiçiksən sən, oğlum.

Ulduzsa olanları
Olar tez bağışlayan".
Bu qovğada illər
Öylə da keçdilər.

SÖHBƏT

- Uzaqdan baxan ulduz,
Nə baxırsın sən qəmsiz?
Uzaqdan nə danışırısan,
Şamdan, məndən nə istəyirsən?

- Bütün ulu əcdadların
Burada yaşayarlar sənin.

Sən düşünmə heç onu,
Sürdür ömür yolunu.

Qoy keçsin o pak, asan,
Zorluqda olmaz yovşan,
Xoşluqda mənə baxsan,
Ömrün heç olmaz yalan.

Sən yaşa, insan oğlu,
Cavabım da, bil, doğru.
Qoynumda var yer sənə,
Tələsmə yaşamağa.

SON SÖZ

Yola düşmək vaxtıdır...
Toplayın torbanı.
Olmaz heç ağlamaq -
Şən yola salın məni.

Bağışla məni, anam,
Bağışla məni, atam.
Bağışlayın, qardaşlar,
Həm də qız qardaşlar.

Bağışlayın, dostlarım,
Sevimli uşaqlarım.
Bağışla, nəcib qarım,
Qoy mən də bağışlanım.

Son düşüncələr
Girər fikirimə:
Bağışlayın, düşmənlər,
Bağışlayın, qohumlar.

Əcəl artıq yaxın
Məni oraya almağa.
Son misralarım
Olur - olsun bunlar.

BUNLAR GÜNAHIM OLSUN...

Kəlbətinlə kəsib kökünü,
Kor qazma ilə yarib köksünü,

Mis tasla satıb qanını,
Tüpürüb əski adını -
İsti yer üçün (deyilmi ucuz?)
Səni satdılar, əziz qaqaüz.

SATQINLARA

Necə İuda otuz gümüş üçün
Satdısa İsanı,
Onlar da öz çıxarları üçün
Tüpürdülər çarmıxa.

Çarmıxdasa dörd uc var
Bir da orta...

Onlar gülümsərdi:

"Bu bir taxta,

Bu bir taxta,

Sadəcə çarpaz..."

Kim dedi: dünyada

Satqınlar var çox az?

Onlar satdılar taleyi, xalqım,

Qarışdı qanla toz.

Və indi yalnız qaldın -

Devrildi çarmıx.

Çarmıxdasa dörd uc var
İki də qanad.
Satqınlar qanına -
Deyildi qənaət.

Çarmıx qəhrindən
Qan ağlayır...
Ucları bölüşdürsən
Onda nə olar:

Ucun birində - ana dilimiz,
O məzardan qalxar.
O biri ucunda - qəzetimiz,
Ön səfdə addımlayar.

Üçüncü ucunda - çalışqan olanlar,
Yəni bunca vaxt yaratdılar.
Dördüncü ucunda - uzaq dədələr,
Həm də əski məzarlar.

Çaprazı isə - bizim Bucaq,
Quraqda böyüyən əkinlər,
Anayla ata, bir zərif bala,
Həm toz bürüyən yollar...

Necə İuda otuz gümüş üçün
Satdısa İsanı,
Onlar da öz çıxarları üçün
Tüpürdülər çarmıxa.

AMAN!

Sən deyilsən yazıçı! Aman!
Zor zamanda sən haçan
Xalq uğrunda savaşdın?
İnan,
Səni insan

Todur Zanet * Ana dilim

Saymaz düşmən.
Satqın qalar satqın,
Kimə də danışsa.
Satqın, çünku
Satar insan.
Sən deyilsən yazıçı! Aman!

MƏN BİLİRƏM!

Mən bilərim, illər keçəcək!
Mən bilərim, rənglər
Dəyşəcək yer üzündə!.
Qəsəbələr, köylər
Daha geniş, həm gerçək olacaq...
Millətlər çalışıb, əkəcək,
Böyük rahatlıq olacaq
Bu yorğun dünyada.

Dövlətlər, unudub cəngləri,
Birləşib, yürüyəcəklər irəli -
Pak aydınlığa...
Baxımsız tarlalar
Cömərdcə bərəkət verəcək.
Aclıqlar qaranlığa qarışacaq.
Çiçəklər saracaq yer-torpağı.
Mən bilərim!!!

BİR AN

Mərhum dostum Peti Buzacıya

Əcəl bəkləyər...
Qaldı bir an.
Kim ona köstək qoyar?
Kim səni qurtarar?

Todur Zanet * Ana dilim

Bir an - bitdi ömür...
Bir an - surət kömür...
Bir an - dünyada salt adın...
Bir an, bir an...

Bir an - cənnət qapısı
Sənin adını sordu...

Salt an, bir qorxunc an,-
Haradan bu yolu aldın?..

ŞAM YANA

Şam yanar...
Sənin ruhun
Yanımıza qonar...
Canım qopar...
Sönməz yalın
Olsun sənin bir yoldaşın
Cənnət bağçasına...

Çox erkən, bəy,
Zərif dostum, oraya
Sən yollandın...
Əfv et, dostum,

Qoy torpağın yumşaq olsun...
Sənin ruhun
Yanımıza qonar...
Şam yanar...

* * *

Söndü şamlar...
Biz hey baxardıq
Sənin zərif surətinə,
Yaşlar sinəmizə damlardı,
Can gəlməmişdi yerinə.

Bu şamların özlərindən
Ahəstə tüstü qalxardı,
Qəhər əsir alıb birdən,
Bizə əzab verərdi.

Bağışla bizi, əziz qardaş,
Qəhər, suç başımızı yerə əyər.
Olammadıq sənə yoldaş,
Uşaqlarmız evdə gözlər.

Son yerə gəldi yolun,
Vaxt sürətlə keçər.
Tıxanmayacaq oraya yolun...
Cənnət səni artıq gözlər.

GƏNCLİYMİZ OLDU QURBAN

Açıqlaram sözümlü,
Ki biləsin üzümü,
O əski illərdən,
O uzaq gəncliyimizdən.

Qədəhdi din-imanımız,
Çəlləkdə şərab - ihlamdı.
Tez cumardıq mağazaya
Duamızı çəlləyə.

Arxada durardı o:
"İç"- deyərdi ,- "O-ho-ho!
Sən nə az buyurursan?
Növbəni də atladırsan?"

Yəni o gözəl vaxtlar
Boşuna ötdü, keçdi,
Azaldı ömür o zaman -
Gəncliyimiz oldu qurban.

Hey, qardaşla qız qardaş,
Gəl tələsmə! Ol yavaş!
Aşırt sən öz növbəni,
Sovuşdur bu kuzəni.

Ayıqlıq bizə gəlsin,
Yaşamaq irəliləsin.
Məqsəd ayıq olmaqdır.
Ayıqlıq – mələk olmaqdır.

NƏSİHƏTLƏR

Böyüdüm necə çoxları böyüyür:
Torpaqla bir, xalqımla bir.
Tər qabardardı köynəyimi
Yerin qazarkən tənini.

Necə suyu toplayar torpaq,
Öylə toplardım mən nəsihət,
Olsun deyə mənə dayaq
Ömürümdə, zor vaxtda.

Anam söylərdi: "Sən saqın
Yalançıdan, oğrudan.
Qoy canını qorxu sıxsın
Yolu keçərkən bəd insan.

Amma, oğlum, onlar qübur,
Qoy həsədi tərəziyə
Tut aqlında: yerə ölüm
O paxıllar əkər hər gün".

Sırf uyaraq bu nəsihətə
Addımlar atdım hər tərəfə,
Və o saat anladım, anam,
Nə huşyar oldu yorğun qafam...

* * *

V. Mixalcana

Arada-sırada bir xəbər
Yolladım sən mənə.
Bəlkə yoxdur dəftər,
Ya vaxt çox yazmağa?

Bəlkə yoxdur bir yer
Qəlbində dostuna?
Nə sürətlə, dostum,
Ötmədə zamanlar!

Darıxıram, dostum!
Canımda yox rahatlıq
Həm yetişmir soluğum.
Unutdunmu artıq?

Xəbərin – xoş bir udum,
Amma o da qısıq.
Əcəba nə qəbahət
Var məndə? Sən anlat.

ZƏRİF OLUN!

Zərif olmağa utanmayın!
Zərif olmağa utanmayın,
Haçan qovğa aranızda
Basqı kimi sıxar canı, -
Zərif olmağa utanmayın!

Zərif olmağa utanmayın,
Haçan gecə sizə qarşı
Dəyişər gündüzlə yerini, -
Zərif olmağa utanmayın!

Zərif olmağa utanmayın,
Haçan əcəl bir zamanda
Başlar sizinlə oynamağa, -
Zərif olmağa utanmayın!

Zərif olmağa utanmayın,
Haçan birdən kor qəzəb
Gözlərinə gərər pərdə, -
Zərif olmağa utanmayın!

Zərif olmağa utanmayın!
Zərif olmağa utanmayın!
Güclü ayda!
Acı gündə!
Dilxor saatda!
Bəd dəqiqədə! -
Zərif olmağa utanmayın!

QOY ADIMI

Qoy adımı mənim "Günəş",
Sabahla ağlıma gəlir.
Dan yerindən qopsun atəş,
Surətini sənə sevir.

Qoy adımı mənim "Rüzgar",
İstilərdə sənə gəlir.
Hava çox qızanda isə
Sərin külək olub əsir.

Qoy adımı mənim "Ulduz",
Axşam çağı süfrənə gəlir.
Haçan qalarsan sən yalnız
Gecə dərin uyğu vəzir.

Qoy adımı mənim "Gözəl",
İlkyazlan canına girir.
Haçan açarlar al güllər,
Minini içindən tək səni seçir.

GƏNCLƏRƏ

Dua edirəm illərdir:
Qismətiniz açıq olsun,
Yəni sevda az-az
Hey damlasın bu torpağa.

Dua edirəm illərdir:
Yaxşı əməl sizin olsun,
Yəni yaxmasın bədnəzər
Körpə duyğu ləçəklərini.

Dua edirəm illərdir:
Dilinizdən bal axsın,
Yəni sizi birləşdirsin
Açıq ömür fidanında.

ÇÖRƏK HAQQINDA SÖZ

- Söylə mənə, anacan,
Nə iş üçün
İstəyirsən sən təzə çörəyi?
Daha sonra bir uşaq kimi
Sarıyırsan dəsmalla onu?
- Tarlasına getsin, oğlum.
- Necə yəni?
- Əziz balam,
Hər bir işin
Öz uğuru, öz vaxtı var.
Yaz gələn zaman

Toxum səpərlər yerə
Körpə əkinin canı
Faydalansın deyə.
Quraqsa sonra -
Bir gölməçə
Tutarlar tarlaya yaxın.
Buğda bir tunc kimi çətin
Olsun biçin zamanı,
Haçan cütcü şən səsiylə
Başlar döyməyə xırmanı.

- Başa düşdüm ki,
Bu qədər
İşlərlə bitməz ömrü
Buğda dənəsinin?
- Düz deyirsən.

Todur Zanet * Ana dilim

Yerdən alınan taxılı
Üyüdüb dəyirməndə
Edərlər gözəl, pak un.

Sarıyiram dəsmala
Bu çörəyi
İstəyirəm - yumşaq qalsın.
İnsanlara bu çörək
Hər gün umud versin.
Duyğuları pozulmasın
Çox varlıqdan.

ANA GÖZLƏRİ

Mən keçirərim ağılımdan:
Nə iş tutdum bu dünyada?
Onları anam bir-bir,
Qantarlayıb, qoydu tərəziyə.

Həm çalışıram oxumağa
Cavab sənin gözlərimdə:
"Hansı yaxşı işim, hansı pis işim
Əbədi qaldı yer üzündə?"

Yaxşıdırsa işlərim mənim,
Qismətlə gözləri işildar.
İnsanlara halal yardım
Göstərməyə əmr verər.

Pis iş tutsam qəfildən,
Yerə salsam nüfuzumu,
Güclü baxış (bir cəza)
Yaxar alovla üzümü.

Hər işimi o yoxlayar,
Durğun baxışla baxaraq.

Todur Zanet * Ana dilim

Haçan mənı üşütmə tutar -
Axar gözlərindənən şəfqət.

Gecə yuxum dara çəkiler,
Haçan dolsa qəlbimə,
İki ulduz kimi, qəmli
Baxış çox uzaqdan gəlmə:

"Seyrək xəbər yollarsan sən,
Çox darıxıram, narahatam".
O zamansa utanmaqdan,
Yer tapmır özüne canım...

Rəvan gedərsə işlərim,
Uğurum artsa gündən-günə,
Məni qutlarsa dostlarım,-
Şəfqətlə yanar göy gözlərin.

O gözlərin - can aynası.
Onlar, anam, mənə şarahat*.
Təmiz axarsa ömrüm,
Baxar o gözlərin də rahat.

*şarahat – dava-dərman

BAĞIŞLA

Qoca anam, mənı bağışla,
Çünkü seyrək
Yaşamaqda
Zərif oldum.
Yaxşı-pis xəbər
Vermədim
Bu uzaq yerdən.

Todur Zanet * Ana dilim

Yəni qarlar, qəhər izi,
Qondu kömür
Saçlarına.
Keçən illər - dərin qırış
Səpdi zərif
Əllərinə.

Qaldın evdə tənha, yalnız
O dörd divar arasında.
Yəni zənglər kimi, səssiz,
Ötdün soyuq
Otaqlarda.

Sən xəstə ikən hoş lafım
Yetişmədi
Vaxtında,
Üşüyəndə, bir alov
Yaxammadım
Boş ocaqda.

İldən-ilə çox zorlaşır
Bu sürətli
Yaşamaq da.
Buraxıb işi, gedib sormağ
İki-üç laf
Bir axşamda.
Görmək necə işildar qismət
Sənin qəmli
Gözlərində...
Qoca anam, məni bağışla...
Sancı qopar
Can yerimdən.

SUAL

"Kim dostun?"- quşa sorduq
Bir sakit, açıq gündə.
"Göy mavi. Həm pak, soluq.
Qanadımın tükündə."

"Kim dostun?"- göyə sorduq
Həvəsli gündə.
"Gün kəskin. Bulud duruq," -
Oxuduq göydə.

"Kim dostun? Söylə, günəş!
Ver cavab bizə."
"Yer-torpaq. Zərif atəş.
Rahat orta yerdə!"

"Kim dostun, ana torpaq?"-
Xalqların sorar.
"Siz, əziz uşaqlarım,
Kim məni sevər.

Əgər ana sayırsınızsa -
Qoruyun məni,
İşlətməyinn tüfəng sözü.
Yox edin cəngi!"

QARIMA

Nə gizlədim, çox kərə
İnanmadın sən işimə.
Boş laflardan bulanıq sel
Sürətlə udardı səsini.

Todur Zanet * Ana dilim

Amma tez qüvvə tapardın
O dəyəni addımlamağa.
Səsin əsərdi: "Sən bağışla..."
Başlardın yenə inanmağa,

Bil ki, təmiz vaxt gələr
Və yxılar qart fidanlar,
Yolu verib tinglərə,
Göyü açar ulduzlara.

CİZGİLƏR

Çoxu yazdı,
Həm söylədi,
Bu dünya çox alaca...
Nə deməkdir bu əcəba?
Sanardım - boz,
Yaşıl, mavi.
Sanardım, o
Dürlü rəngli.
Əslində dünya -
İki cizgi..
İki cizgi. Deyilmi az?

Biri qara. Biri bəyaz.
Ömür uçardı
Tez, asan.
Mən bilməzdim,
Nə o yovşan.
Mən bilmərdim,
Nə o acı.
Mən bilməzdim,
Nə o sancı...
Mənə deyərdilər: "Sevin!
Bu yaşaman sənin - rəsm!"

Todur Zanet * Ana dilim

Açıq bənizlən yazılı,
Qara rəngin heç yox adı."

Çox illər bu sözlər
Mənə qismət verdi.
Amma ən yaşlı
Əcəlimi kəsdi...

Ta o zaman mən anladım,
Demək, dünya iki cizgi:
Biri qara – adı əcəl,
Biri bəyaz - ömür izi...

DOSTUMA

Sızlar canım.
Qapım açıq.
Dostum, dostum,
Qəlbim yanıq.

Axdı gözüm
Baxa-baxa.
Mutlu üzün
Çox uzaqda.

Mənfur qıran
Ufalar məni.
Boran sardı
Hər yerimi...

Sırf izlərin
Nişan qaldı.
Gözləməkdən
Saçım ağardı.

BİR ODA... SEVDAYA

Saxladın məni keçərkən sokaqdan.
"Al məni! - dedin. - Götür buralardan.
Sev, həm oxşa - dedin, - məni.
Sonra, axırda, içərsən bəlkə də!"

İç duyğularım laflarını
Çox bəyəndi, həm o saat qavradı.
"Gəl, - dedin. - Gedək birlikdə.
Heç nə durdurmaz bizi bu dünyada".

Sarmaşılıb, getdik yolumuza.
El-aləm heyərlə baxdı bizə.
Şaşmaqdan gəldi, yaxsa, nəzər?
Bayılıb, yıxıldın yerə o bazar.

Düz-dolay qaldı ağzı açıq,
İkiyə bölündün o zaman artıq.
Yanında dururam dörd ayaq...
Duzla buzdu bir şüşə konyak!

İNANMIRAM

Sənətinlə qaldırdın
Zirvələrə xalqımızı.
Aramızda sənin adın
Günəş kimi aydın qaldı.

Muzey qurmaq vaxtı deyil,
Bunu heç firləşməzdin.
Gəzərdin bir çuval alıb,
Gecə-gündüz, köydən-köyə.

Təmiz örnək bu yaşaman
Şairlərin yeni nəslinə...
Amma qəhər, aman, aman,
Qaldı bütün millətimə.

Bizə demədin başdan -
Kimə lazımdı bu qurban?
Sırtın oldu qara katran,
Sən nə etdin, Qara Çoban?

"...Öldü, öldü," - mən eşidirəm.
Doğrumu bu? Hər tərəfdən:
"Sündü. Getdi. Bizi buraxdı...
Buraxdı şair Qara Çoban".

Bu sözlərin varmı əsli!
...Amma gəzər millət yası.
Həm də iki... təzə məzar...
İki yaradır yerdə onlar..

Heç sönməycək o gur atəş,
Onu işinlə sən yaxdın.
Şanlı, gözəl bir sənətkar,
Səni ağlar qaqauzlar...

ŞƏN OYNAR QAQAUZLAR

Hər yanım - altın başaq!
Bərəkət zəngin, bir bax!
Onu böyütdü insanlar -
Şərəmət qaqauzlar.

Ötər, ötər qavallar -
Şən oynar qaqauzlar!
Sarsılar evlər, binalar-
Nə oynar qaqauzlar!

Burada mələk qızlar -
Qaragöz qərənfillər!
Açıq canlı, ürəkli,
Baxışları günəşli!

Ötər, ötər qavallar -
Şən oynar qaqauzlar!
Şənlikdən daşar düyünlər -
Nə oynar qaqauzlar!

Yeməklər dadlı, sıcaq -
Utanma, buyur, qonaq!
Qıvırmalar təndirdən!
Qovurmalı atəşdən!

Daşar, daşar fincanlar -
Şən oynar qaqauzlar.
Bəy, buyurun, a dostlar!
Qonaq edər qaqauzlar!

MAHNI KİMİ

Bu dərənin uzununu,
Ensib qırım buzunu.
İlk bahar tez gəlməsin,
Yer buzu görə bilsin.

Bu sevdamin yolunu,
Tapsam-görsəm boyunu.
Dağlar xəzəna görməsin,
Umut məndən qaçmasın.

Bu alovlu duyğumu,
Gecəm alsın uyğumu.
İllərim qıt olmasın,
Sevda-qismət ölməsin.

BUCAQ QIŞI

Durdu dərə,
Sular yeni geyim
Geyindi birdən.
Əngin yerə
Ayaz xalı, kilim
Gərdi qırovdan.

Qaldı yovşan
Hamısı yuxa dirək
Keçən ilə.
Çılpaq çağıl -
Bəyaz çöldə boz rəng -
Açıqlarda.

EVLƏR

Haçan ki, sökərlər əvvəlki evi
Yeni bir ev tikmək üçün -
Ağrı sıxarmı ürəyini?
Axı o köhnə ev
Böyütmüş sənin də dədəni,
Möhkəmləndirib təməlini.

Eybi yox, tiksirlər bir yeni ev,
Barı bir divarı qalsın əskinin,
O da baxsın bir şahid kimi
Bugünkü ömrün ötməsinə.

Haçan ki, sökərlər əvvəlki evi
Yeni bir ev tikmək üçün -
Ağrı sıxarmı ürəyini?

MÜNDƏRİCAT

Todur Zanet	3
Qaqauz milli himni	9
Yaşa, xalqım!	10
Ayrıлма dilindən, xalqım!	11
Ana dilim	12
Dua	12
Qaqauzluq yox olmaz!	13
Yalvarma, inanma, qorxma!	13
Bozqurd haqqında nəğmələr	13
Geniş qırı qapladı yovşanlar	14
Düindən bugünə, həm yarına	14
Əski bir düş	14
Rəsmın vardı bayraqda	15
Yeddi yalan yazdınız	15
Məmləkət	15
Kiminmiş bu torpaq?	16
Kimdir günahkar?	16
Bucağım	18
Sənə, xalqım	19
Daş toplamaq vaxtıdır...	20
İnsana lazım	20
Bir addım	21
Konqresdə	22
Mərz daşı	22
Yalandan olmaz yaşamaq	23
Kim nə itirərsə, ona yanar	23
Nəsihət	24
Aclıq	24
Danışmaq	25
Zavallı torpaq	25
Məndə var bir Vətən	26
Göz-gözə	26
Saplar	26
Yaşamamız	26
İnsan müruru	27
Xəstə evində	27
Konqaz	28
Gün aydın, evim!	28
Gözəl, həm də qiymətli sözlər	29
İnsanlar-qarışqalar	30

İstər-istəməz yalan söyləyib	31
Qara zəlilər	31
Zodiak	31
Çətindir özünü tərbiyə etmək	32
Rüzgarlar	32
Hayqırış	33
Zəlzələ	33
Bu dünyada daim nəşə itirərik	33
Bura bir məzar yeri	33
Əski məzarlıq	34
Yavaşdan yetişər	34
Nələri düşünürəm,	34
Ötdü qurşunlar yuxarıdan	34
Saatın əqrəbləri	35
Tüpürmə torpağa	35
"Xalq qəbul edər onu, nə qazandı"	35
Suallarına cavab verirəm	35
Kainatla bərabər dünya döner	35
Çökdü duman	35
Soruş	36
Quraq	36
Damla-damla ömür damlayar	36
İsanın yaşındayam	36
Bugün anladım ki, ömür	37
Addımlar	38
Otuz beş yaşındayam	39
Dualar	39
Nə edim, Allahım? Bu insan	40
Anam 60 yaşında	40
Anama	41
Anama məktub	41
Atama məktub	43
Allahım, danışırım sənə	44
Axar şirə	44
Qış	45
Köydə	46
Şeytan	46
Qıcırda qafamın çarxları	47
At ili	47
Payız	47
Haçan başlarlar qurumağa	48
Trolleybusda gedərkən	48

Todur Zanet * Ana dilim

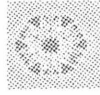
Uzun ömür canabınıza	49
Bağışlamayacağam	49
Göylər qaranlıq.	50
Cavab aramaq	50
"Dostlara"	51
Düşmənimə 17 sual	51
Bir mahnı	52
Ataşlə barıt	52
Düşünürəm axşamdan:	53
Qəzəbləndin, çıxıb getdin. O gün	53
Zənnimcə, sən məni sevirdin yalnız	53
Dustaq etmə məni	54
Qanadını Kassiopeyaya yaymış	55
İkili şeir	55
Həyat yoldaşıma	55
Qoy uçsun sevdə	56
Bıqdım! Qızdım! Yanaram!	56
Sevdama	56
İki quş	57
İlgim kimi an	57
Çox sular axdı o vaxtdan	58
Əridi canım	58
An kimi sevdə	59
Allahdanmı bu mələk qondu?!	59
Sevdə	60
Hardansa peyda oldu	60
Öz əlinlə sən qırdın	60
Səni özləyirəm hər şeydən bətər.	61
Səndə yox telefon	61
Səni görmək üçün sayaram saatları	61
Bilirəm, gələcəksən	62
Allahın bəxşişimi?	62
İSTƏYİN	63
Göl kənarında	64
Gəldi bəlalər dolaydan	64
Fikrim qarışar laflarından	65
Arxamda gözlərim yox	65
Sənə nə oldu yənə	66
Mor baxış	66
Artıq soyudum səndən	66
İlk gecə	67
Gecə növbəsi	67

Yanğın	68
Elə şirinsən sən... ..	68
İlk sevdə	69
Nağıllar	69
Darıxmaq	70
Biləyimdə yazılar	70
Bahar	70
Haqlısan	70
Lafkar - qantar toppuzu	71
Yuxusuzluğum	71
Portretlər	71
Axardı batıya günəş	72
Axar ulduz	72
Nənəmin məzarında	73
Nənəmin sabah duası	73
Nənəmin axşam duası	73
Nənəmə yalvarmaq	74
Nənəmə	74
Uşağım	74
Məzar daşı	75
Suçu kimə atmalı?	75
Söhbət	76
Son söz	77
Bunlar günahım olsun... ..	78
Satqinlara	78
Aman!	79
Mən bilirəm!	80
Bir an	80
Şam yana	81
Söndü şamlar... ..	82
Gənliyimiz oldu qurban	82
Nəsihətlər	83
Arada-sırada bir xəbər	84
Zərif olun!	85
Qoy adımlı	86
Gənclərə	86
Çörək haqqında söz	87
Ana gözləri	88
Bağışla	89
Sual	91
Qarıma	91
Cizgilər	92

Todur Zanet * Ana dilim

Dostuma	93
Bir oda... Sevdaya	94
İnanmıram	94
Şən oynar qaqauzlar	95
Mahnı kimi	96
Bucaq qışı	97
Evlər	97

TÜRKSÖY kitabxanası seriyası: 4

**Tərtib edən,
qaqauzcadan uyğunlaşdırın
və ön sözün müəllifi:
Ramiz ƏSKƏR**

Redatoru: Əli ŞAMİL

Naşiri: Rafiq BABAYEV

Todur Zanet. Ana dilim. Bakı, MBM, 2010, 104 s.

Korrektor: Leyla
Texniki redaktor: Ülvi Arif
Kompüterdə yığdı: Solmaz Əskərova
Dizayner: Ceyhun Əliyev

Çapa imzalandı: 28.02.2010

Formatı: 60x84

Həcmi: 6 çap vərəqi

Tirajı: 250 ədəd

MBM MMC mətbəəsində
çap olundu.

